

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

14.05 – КМР. 1894 “С” 2020.12.01. 015 ПЗ

ЯЩУК НАТАЛІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 341.24:620.9(477+4)

ПОГОДЖЕНО
Декан юридичного факультету

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства

_____ Яра О. С.

_____ Ладиченко В.В.

“ ” 2021 р. “ ” 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери
України в умовах євроінтеграції»

Спеціальність _____ 081 «Право»
(код і назва)
Освітня програма _____ Право
(назва)

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Гарант освітньої програми

_____ д.ю.н., доцент _____ Дейнега Марина Андріївна
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

_____ д.ю.н., професор _____ Шульга Євгеній Вікторович
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ПІБ)

Виконала _____ Ящук Наталя Олександрівна
(підпис) (ПІБ студента)

КИЇВ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства

д.ю.н., професор Ладиченко В.В.
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ІПШ)
“01” грудня 2020 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Яцук Наталія Олександрівна
(прізвище і ім'я, по батькові)
Спеціальність 081 «Право»
(код і назва)
Освітня програма Право
(назва)

Орієнтація освітньої програми _____ Освітньо-професійна
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери України в умовах євроінтеграції»

затверджена наказом ректора НУБіП України від “01” грудня 2020 р. № 1894 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру “15” листопада 2021 р.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: нормативну основу дослідження становлять міжнародні нормативно-правові акти, зокрема Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї, Меморандум про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії, та вітчизняне законодавство, зокрема Конституція України, Закони України «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу», «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» тощо.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. З'ясувати поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери.
2. Визначити місце та роль адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні.
3. Розглянути передумови євроінтеграційних процесів в енергетичній сфері в Україні.
4. Дослідити зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики.
5. Проаналізувати сучасний стан виконання Україною зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС.
6. Розглянути інституційне та правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС.
7. Визначити перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції.

Дата видачі завдання “01” грудня 2020 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

Завдання прийняла до виконання

Шульга Є.В.
(підпис) (прізвище та ініціали керівника)

Яцук Н.О.
(підпис) (прізвище та ініціали студента)

НУБІП УКРАЇНИ

Реферат кваліфікаційної магістерської роботи

Кваліфікаційна магістерська робота включає: вступ, перший розділ (включає три підрозділи), другий розділ (включає чотири підрозділи), висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 70 сторінок, з них основна частина 58 сторінок, список літератури – 12 сторінок. При написанні магістерської кваліфікаційної роботи було проаналізовано та вивчено 92 джерела.

Актуальність обраної теми кваліфікаційної магістерської роботи та її значущість обумовлена тим, що однією з найважливіших складових добробуту в цивілізованих державах є забезпечення громадян і компаній необхідними енергоресурсами. Розвиток енергетики має вирішальний вплив на стан економіки в державі та рівень життя населення.

Розвиток української енергетики визначається великою мірою тенденціями та панівними енергетичними трендами у світі. Однак, у свою чергу, економічна ситуація внутрішніх енергетичних ринків в Україні та їх ефективність визначаються енергетичною політикою, ринковою поведінкою виробників і постачальників енергоресурсів та енергоспоживчою поведінкою їхніх споживачів. Беручи до уваги це, для створення умов динамічного розвитку енергетичних ринків із мінімальним негативним впливом на екологію та зростання добробуту споживачів енергоресурсів, необхідно використовувати інструменти енергетичної політики на шляху до міжнародної інтеграції ринків з метою прискорення сталих змін в економіці України. Замість забезпечення екстенсивного розвитку, яким економіка України рухалась протягом десятиліть, енергетика повинна перейти на ефективне забезпечення сталого розвитку економіки. Враховуючи те, що саме енергетична сфера є однією з найбільш прогресивних у контексті виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію, все ще наявні проблеми, які потрібно вивчити та вирішити задля повної євроінтеграції енергетичної сфери України

В Розділі 1 Теоретичні основи адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери України в умовах євроінтеграції нами було визначено поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери,

визначено його місце та роль в енергетичній сфері України та розглянуто передумови євроінтеграційних процесів України в частині енергетики. В даному

розділі ми дійшли наступних висновків, що ефективне виконання завдань енергетичної сфери перебуває у безпосередній залежності від ефективності адміністративно-правового забезпечення, при цьому важливою складовою

адміністративно-правового забезпечення енергетики є адміністративно-правове

регулювання. Євроінтеграційним процесам в енергетичній сфері в Україні передує низка політичних, економічних та правових передумов. З одного боку, енергетичний тиск Росії задля досягнення політичних цілей, а з іншого

зумовлені зростаючою глобальною потребою в енергетичних ресурсах,

нестабільністю цін на первинні енергоресурси, перш за все, на нафту та газ, зміни в правовому регулюванні енергетичних відносин в ЄС.

В Розділі 2 Адміністративно-правове забезпечення вимог Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній сфері нами було досліджено зобов'язання

України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики,

проаналізоване сучасний стан виконання цих зобов'язань, розглянуто інституційне та правове забезпечення їх реалізації та визначено перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції. Ми можемо окреслити наступні висновки: відповідно до Угоди

про асоціацію з ЄС в частині енергетики Україна зобов'язується, зокрема узгоджувати національне законодавство до законодавства ЄС в енергетичній

сфері шляхом прийняття нових нормативно-правових актів, скасування або припинення положень законодавства, несумісних з правом ЄС, утримуватися від

введення в дію актів щодо яких Європейська Комісія дійшла висновку, що

законопроект є несумісним із зазначеними положеннями асacis ЄС, письмово звітувати про результати, досягнуті у сфері імплементації реформи енергетичного сектору. Значним досягненням є прийняття базового

НУБІП України
законодавства для формування ринків газу та електроенергії. Однак, залишається багато проблемних аспектів, одним із яких є погодження проектів нормативно-правових актів з експертами ЄС. Для повної секторальної інтеграції України і ЄС

має бути ухвалене рішення, про те, що Україна може впроваджувати енергетичне законодавство ЄС не в адаптованому, а в автентичному вигляді з зобов'язаннями

і правами, ідентичними з країнами-членами ЄС.
НУБІП України

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, енергетична безпека, енергетична сфера, євроінтеграція, Угода про асоціацію з ЄС.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП..... 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ..... 7

- 1.1. Поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери..... 7
- 1.2. Місце та роль адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні..... 11
- 1.3. Передумови євроінтеграційних процесів в енергетичній сфері в Україні..... 14

РОЗДІЛ 2 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИМОГ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ..... 21

- 2.1. Зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики..... 21
- 2.2. Сучасний стан виконання Україною зобов'язань в енергетичній сфері... 25
- 2.3. Інституційне та правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній частині 34
- 2.4. Перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції..... 46

ВИСНОВКИ..... 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ..... 54

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність обраної теми кваліфікаційної магістерської роботи.

Метою соціальної держави, якою відповідно до Конституції є Україна, має бути забезпечення умов для зростання добробуту громадян. Однією з найважливіших складових добробуту в цивілізованих державах є забезпечення громадян і компаній необхідними енергоресурсами. Розвиток енергетики має вирішальний вплив на стан економіки в державі та рівень життя населення.

Розвиток української енергетики визначається великою мірою тенденціями та панівними енергетичними трендами у світі. Однак, у свою чергу, кон'юнктура та ефективність внутрішніх енергетичних ринків в Україні визначаються енергетичною політикою, ринковою поведінкою виробників і постачальників енергоресурсів та енергоспоживчою поведінкою їхніх споживачів.

З огляду на це, для створення умов для динамічного розвитку енергетичних ринків із мінімальним екологічним відбитком та зростання добробуту споживачів енергоресурсів необхідне використання важелів енергетичної політики на шляху до міжнародної інтеграції ринків з метою прискорення сталих трансформацій в економіці України. Замість забезпечення екстенсивного розвитку, яким економіка України рухалась протягом десятиліть, енергетика повинна перейти на ефективне забезпечення сталого розвитку економіки. Все це буде можливим за умови повної євроінтеграції енергетичної сфери України.

Однак, попри те, що енергетична сфера України є однією з найбільш прогресивних у контексті виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію, у цій все ще залишається немало проблем, які потребують подальшого вивчення та наукового перегляду з метою пошуку шляхів їх рішення.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є комплексний аналіз адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні в умовах євроінтеграції.

Завдання кваліфікаційної магістерської роботи:

НУБІП УКРАЇНИ

- з'ясувати поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери;
- визначити місце та роль адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні;

НУБІП УКРАЇНИ

- розглянути передумови євроінтеграційних процесів в енергетичній сфері в Україні;
- дослідити зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики;

НУБІП УКРАЇНИ

- проаналізувати сучасний стан виконання Україною зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС;
- розглянути інституційне та правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС;

НУБІП УКРАЇНИ

- визначити перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції.

НУБІП УКРАЇНИ

Об'єктом кваліфікаційної магістерської роботи є суспільні відносини, які виникають у сфері розвідання, видобутку, переробки, виробництва, зберігання, транспортування по суші, передачі, розподілу, торгівлі, збуту чи продажу енергетичних матеріалів і продуктів.

НУБІП УКРАЇНИ

Предметом роботи виступає адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери в Україні в умовах євроінтеграції.

НУБІП УКРАЇНИ

Методологічну основу роботи склали філософські, загальнонаукові та спеціальні методи, які у поєднанні допомогли досягти виконання поставлених завдань. Відповідно до формально-логічного методу, в дослідженні застосовувався категоріально-понятійний апарат та закони логіки. Метод логічного аналізу використовувався для встановлення змісту та спрямованості норм законодавства, які регулюють відносини, що є предметом дослідження.

НУБІП УКРАЇНИ

Методи аналізу та узагальнення дали змогу оцінити стан виконання забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС. Порівняльний метод було використано з метою порівняння різних наукових підходів з приводу

розуміння понять «правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення» тощо.

Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовані на Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Сучасні тенденції розвитку публічного та приватного права», тема опублікованих тез «Окремі аспекти адміністративно-правового регулювання розвитку біоенергетики в Україні» (м. Київ, 23 березня 2021 р.).

Результати роботи висвітлено в статті у науковому фаховому виданні з юридичних наук, а також у тезах науково-практичної конференції:

1. Шульга Є.В., Ящук Н.О. Окремі аспекти адміністративно-правового регулювання розвитку біоенергетики в Україні. *Сучасні тенденції розвитку публічного та приватного права в Україні: зб. матеріалів доп. учасн.*

Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції. Київ, 2021. С.376-380 [1].

2. Шульга Є.В., Ящук Н.О. Окремі проблеми міжнародно-правового регулювання розвитку альтернативних джерел енергії. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Юридичні науки». 2021. №9. С. 51-57 [2].*

Емпіричну базу дослідження склали праці вітчизняних та зарубіжних вчених зокрема: К.В. Басукова, Ю.П. Битяка, І.В. Гиренко, О.М. Дручека, А.С.

Завербоного, І.О. Терусалімової, А.В. Кудіна, В.І. Курила, Ф.В. Курило, Я.В. Лазура, У.Ю. Палійчука, Б.В. Слупського, Л.С. Чистоклетова, І.М. Шопіної, Є.В. Шульги та інших.

Наукова новизна отриманих результатів. У кваліфікаційній магістерській роботі удосконалено теоретичні підходи щодо розуміння дефініції «адміністративно-правове забезпечення». Викладені в роботі положення та висновки поглиблюють і узагальнюють правові аспекти, відбувається переосмислення науково-теоретичної бази з даного питання.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості застосування результатів кваліфікаційної магістерської роботи в науковій сфері для проведення подальших наукових досліджень, у навчальному процесі під час проведення занять.

Структура кваліфікаційної магістерської роботи. Кваліфікаційна магістерська робота включає: вступ, перший розділ (включає три підрозділи), другий розділ (включає чотири підрозділи), висновки, список використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 70 сторінок, з них основна частина 58 сторінок, список літератури – 12 сторінок. При написанні магістерської кваліфікаційної роботи було проаналізовано та вивчено 92 джерела.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ І ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

1.1. Поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери

Аналіз нормативно-правової бази дає змогу підсумувати, що поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери, незважаючи на його важливість, у законодавстві України відсутнє. Зазначене обумовлює потребу звернутися до наукової літератури з метою з'ясування сутності поняття «адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери».

При цьому, на наш погляд, досліджуючи питання стосовно поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери, насамперед, слід виходити з існуючих у теоретико-правовій науці уявлень щодо такого складного і багатогранного явища правової дійсності, як адміністративно-правове забезпечення взагалі, яке в свою чергу, є видовим поняттям стосовно родового поняття «правове забезпечення» та, відповідно, «забезпечення».

Отже, для визначення поняття такого забезпечення необхідно визначити такі основні категорії, як «забезпечення», «правове забезпечення», «адміністративно-правове забезпечення», «енергетика», «енергетична сфера».

Переходячи до безпосереднього виконання поставленого завдання, перш за все, слід зазначити, що у тлумачному словнику «забезпечення» визначається як задоволення когось, чогось у якихось потребах, створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування когось: забезпечення промисловості енергоносіями, забезпечення міцного миру; матеріальні засоби до існування: матеріальне забезпечення, пенсійне забезпечення, соціальне забезпечення [3, с. 400]. У Великому тлумачному словнику української мови дефініція «забезпечити» розглядається у декількох значеннях: створити надійні умови для здійснення чого-небудь; гарантувати щось; захищати, охороняти кого, що

небудь від небезпеки [4, с. 281]. Таким чином, поняття «забезпечення» тлумачні словники трактують як умови гарантування чого-небудь.

Що ж стосується поглядів вчених, то єдності з цього приводу відсутня. Так, для прикладу, представник науки адміністративного права К.В. Барсуков розглядає поняття «забезпечення» у двох значеннях: по-перше, як діяльність уповноважених державою органів щодо здійснення своїх функцій; по-друге, як результат цієї діяльності, що виражається у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [5, с. 7].

Щодо визначення терміна «правове забезпечення», то у науковій літературі під правовим забезпеченням здебільшого розуміють:

- здійснюване державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію і розвиток [6, с. 392];

- здійснюваний державою за допомогою всіх юридичних засобів владний вплив на суспільні відносини з метою упорядкування, закріплення, охорони й розвитку, а також вплив на поведінку та свідомість громадян шляхом проголошення їх прав та обов'язків, установлення певних дозволів і заборон, затвердження певних правових актів тощо [7, с. 369];

- сукупність заходів, що застосовуються органами публічної влади з метою створення сприятливих умов для реалізації громадянами своїх прав, свобод і законних інтересів, їх охорони та захисту, а також надання гарантій забезпечення їх здійснення заради належного упорядкування суспільних відносин [8];

- вплив на права і свободи громадян за допомогою певних юридичних засобів, насамперед норм права [9, с. 55];

- діяльність державних органів, громадських організацій, посадових осіб і громадян щодо здійснення своїх функцій, компетенцій, обов'язків з метою створення оптимальних умов для суворої, неухильної реалізації правових приписів та правомірного здійснення прав і свобод; результат цієї діяльності, що виражається в реалізації правових приписів, прав і свобод громадян [10, с. 100];

- правова діяльність, правова процедура та нормотворчість, правове регулювання, правова практика та правова технологія [11, с. 45].

З огляду на таку різноманітність поглядів на «правове забезпечення», на нашу думку, цілком логічним видається багатозначність поняття «адміністративно-правове забезпечення», про яку можна зробити висновки виходячи з аналізу юридичної літератури. Поняття «адміністративно-правове забезпечення» є складним явищем, яке в умовах трансформаційних перетворень у суспільстві наповнюється новим змістом, що у свою чергу обумовлює активну досліджуваність вказаного поняття вченими і потребує постійного осмислення.

Так, О. Хитра та Л. Чистоклетов визначає його як адміністративно-правову основу впливу суб'єктів державно-владних повноважень на суспільні відносини у сфері публічного управління та їх діяльність, що спрямована на формування,

використання й удосконалення зазначеної основи з метою реалізації цілей адміністративного права [12, с. 178]. А. В. Кудін розуміє назване вище поняття як комплексну право-організаційну діяльність держави та її уповноважених суб'єктів щодо створення необхідних умов для адміністративно-правового регулювання окремої сфери суспільних відносин [13, с. 91]. О. М. Гумін та Є. В.

Пряхін вважає, що дане поняття доцільно розглядати як упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державою органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорона, реалізація і розвиток [14, с. 49]. І. М. Шопіна розглядає його як систему адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації, що здійснюється з метою створення умов для

реалізації прав, свобод та інтересів людини, громадянського суспільства, суб'єктів підприємницької діяльності, а також інших суб'єктів адміністративно-правових відносин [15, с. 141].

У контексті досліджуваного питання слід зазначити, що розглядаючи адміністративно-правове забезпечення у різних сферах суспільства, вчені по-різному визначають його поняття. Так, наприклад, І. О. Ієрусалімова пропонує розглядати його як процедуру регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та під час

реалізації прав і свобод людини та громадянина [16, с. 83]. На думку Т. Г. Корж-Укаєвої адміністративно-правове забезпечення – це сукупність адміністративно-правових заходів і засобів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективного реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод

[17, с. 45]. В. Й. Пашинський вважає, що адміністративно-забезпечення слід визначати як регламентовану адміністративно-правовими нормами систему діяльності суб'єктів забезпечення щодо адміністративно-правового регулювання [18, с. 254]. Г. С. Римарчук визначає його як здійснення державою за допомогою

правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток [19, с. 8].

Дручек О. М., аналізуючи поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України зазначає:

«під адміністративно-правовим забезпеченням пропонується розуміти здійснення державою за допомогою сукупності спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток» [20, с. 126-127].

Враховуючи висвітлене вище, адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери можна визначити як комплексну діяльність держави та її уповноважених суб'єктів щодо гарантування належного функціонування енергетики, за допомогою сукупності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації.

Що ж стосується визначення термінів «енергетика» та «енергетична сфера», то ні законодавець, ні правова доктрина визначення цього поняття не наводять. У той же час, виходячи з визначення поняття господарської діяльності в енергетичному секторі, розміщеному у Договорі до Енергетичної Хартії [21], можна зробити висновок, що енергетична сфера – це сфера суспільних відносин, пов'язаних з розвідуванням, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням по суші, передачею, розподілом, торгівлею, збутом чи продажем енергетичних матеріалів і продуктів.

Отже, підсумовуючи викладене вище, можемо зробити висновок про те, що під поняттям «адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери» слід розуміти комплексну діяльність держави та її уповноважених суб'єктів щодо гарантування належного функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних з розвідуванням, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням по суші, передачею, розподілом, торгівлею, збутом чи продажем енергетичних матеріалів і продуктів, за допомогою сукупності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації.

1.2. Місце та роль адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні

Будь-які політичні рішення повинні здійснюватися з урахуванням правового регулювання суспільних відносин. Ігнорування діючих правових основ є неприпустимим. Не виняток тому й енергетична сфера України.

Адміністративно-правове забезпечення відіграє першочергову роль у належному функціонуванні енергетичної сфери України. Адже ефективне виконання завдань енергетичної сфери перебуває у безпосередній залежності від ефективності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації.

Виділяють наступні основні форми державного управління у сфері енергетики:

1) пряме державне управління. Ця форма управління передбачає максимальне управління державою певної галузі через наявність відповідного міністерства або відомства. До відання такого органу належать створення нормативно-правової бази, прогнозування фінансових показників, вироблення програми залучення інвестицій та розподіл доходів від галузі;

2) державне управління через державну корпорацію. Така форма передбачає створення державної компанії, у віданні якої знаходяться питання

ефективного управління ресурсами з відносною самостійністю, але основні питання залишаються за самою державою;

3) державне регулювання і нагляд за функціонуванням електроенергетики.

Найбільш ліберальна форма управління, яка застосовується, тоді, коли всі або частина підприємств у цій галузі є приватною власністю. За такої форми управління приватним підприємствам надана максимальна самостійність в ухваленні рішень. Держава здійснює нагляд за безпековим складником та наглядом за додержанням закону суб'єктами монополій. Така форма часто використовується на ринках електроенергії Європейського Союзу [22].

Адміністративно-правове забезпечення передбачає формування мети прийняття тієї чи іншої правової норми насамперед за системою публічного адміністрування. Така мета формується суб'єктами громадянського суспільства,

суб'єктами господарювання, для розвитку яких є необхідними ті чи інші зміни у структурі та змісті суспільних відносин. Завданням держави за таких умов є зміна або створення за допомогою правових засобів умов, за яких мета таких суб'єктів може найбільш ефективно досягатися [15, с. 143].

Сутність адміністративно-правового забезпечення розкривається в таких його особливостях:

1) прямому впливі на керований об'єкт шляхом установа його повноважень (прав та обов'язків),

2) односторонньому виборі суб'єктом управління найближчої та кінцевої мети, завдань управлінського процесу, порядку, термінів їх виконання об'єктом, ресурсного забезпечення, умов виконання завдань на кожному конкретному етапі;

3) юридичній обов'язковості актів управління (указів, постанов, рішень, розпоряджень, наказів і резолюцій), невиконання яких розглядається як порушення обов'язків та може спричинити не тільки адміністративну чи дисциплінарну відповідальність, а й кримінальну [23, с. 130].

Важливою складовою адміністративно-правового забезпечення енергетики є адміністративно-правове регулювання. Безсумнівно, на наш

погляд, є той факт, що без якісного та чіткого правового регулювання цієї діяльності за допомогою законів та інших нормативно-правових актів належне виконання завдань і функцій держави в енергетичній сфері буде неможливим.

Йдеться про регулювання форм діяльності, методів, які дозволено використовувати для здійснення розвідування, видобутку, переробки, виробництва, зберігання, транспортування по суші, передачі, розподілу, торгівлі, збуту чи продажу енергетичних матеріалів і продуктів; меж повноважень суб'єктів владних повноважень у сфері енергетики; відповідальність суб'єктів владних повноважень у сфері енергетики.

Зовнішньою формою вираження адміністративно-правового регулювання є адміністративне законодавство, що займає вагомe місце в системі нормативно-правового регулювання енергетичної сфери в Україні. Роль адміністративно-

правового регулювання зводиться до регулювання сукупністю правових норм суспільних відносин управлінського характеру, які складаються у сфері виконавчої влади, внутрішньо-організаційній діяльності інших державних органів, а також у процесі здійснення громадськими організаціями, їх органами зовнішніх юридично-владних повноважень, з метою реалізації завдань і функцій держави [24, с. 5-6]. У даному випадку - завдань і функцій держави в енергетичній сфері.

Адміністративно-правове регулювання передбачає односторонність волевиявлення одного з учасників відносин. Це волевиявлення юридично-владне, тому йому належить вирішальне значення. Волевиявлення однієї сторони нерівнозначне волевиявленню другої. Пояснюється це перш за все тим, що юридично-владні приписи віднесені до компетенції відповідних суб'єктів виконавчої влади. [25, с. 59-60].

Отже, адміністративно-правове забезпечення має вагомe місце у механізмі правового забезпечення енергетичної сфери України. Його роль зводиться до гарантування належного функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних з розвідуванням, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням по суші, передачею, розподілом, торгівлею,

збутом чи продажем енергетичних матеріалів і продуктів, за допомогою сукупності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації.

1.3. Передумови євроінтеграційних процесів в енергетичній сфері в Україні

Пріоритетним напрямком розвитку енергетики в Україні виступає процес євроінтеграції. Його початок припадає на 01.12.2005 р., коли був підписаний

Меморандум між Україною та ЄС «Про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі» [26]. У ньому сторони погодилися прикласти максимум зусиль для об'єднання української та європейської енергосистем. Зауважимо, що

наразі даний Меморандум втратив чинність з підстав підписання у 2016 році

Меморандуму про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії [27].

Підписання 21 лютого 2005 року Плану дій «Україна – Європейський Союз» (далі - ПД) стало початком нового етапу взаємовідносин між ЄС і

Україною. Цей документ було прийнято в межах реалізації Європейської Політики Сусідства (далі - ЄПС) щодо країн, які поділяють географічне, економічне і політичне оточення з ЄС. ПД мав на меті посилення інтеграції

України в Європейський Союз (далі - ЄС), в т.ч. участь у внутрішньому ринку

ЄС та участь у політиках і програмах ЄС. Крім того, ПД передбачав можливість укладення нової посиленої угоди між ЄС і Україною замість наявної, але вже застарілої Угоди про партнерство і співробітництво від 1998 р. (далі - УПС) [28].

В 2006 році було ініційовано процес щодо розширення синхронної зони UCTE (тепер ENTSO-E) за рахунок приєднання Об'єднаної енергетичної системи України (далі – ОЕС України). Синхронний зв'язок об'єднаних енергосистем дасть можливість:

- поєднання графіків електричного навантаження, що реалізовується за рахунок збігу за часом максимальних навантажень в об'єднаннях енергосистем країн Східної і Західної Європи, що дасть змогу в період власного максимуму одержувати потужність з іншого об'єднання і, відповідно, знизити максимально включену потужність власних джерел;

- поєднати резерви потужності, що досягається за рахунок зниження в кожному з об'єднань величини резерву, що обертається, виходячи із зниження відносної величини розрахункового резерву при зростанні потужності паралельно працюючих енергооб'єднань;

- досягти ефект під час раціонального використання наявних енергоресурсів і структури генеруючих потужностей, що реалізовується за рахунок взаємного сезонного (а у ряді випадків і добового) обміну електроенергією;

- укласти угоди про аварійну допомогу або забезпечення гарантованого резерву на узгоджений період часу;

- забезпечити гарантований резерв на узгоджений період часу; завдяки наявності електричних зв'язків між державними енергосистемами значно підвищити надійність електропостачання споживачів;

- утворення особливо надійних схем електропостачання важливих споживачів;

- найбільш повно використовувати водні ресурси при виробництві електроенергії на гідроелектростанціях тощо [29].

У березні 2009 року термін дії ПД закінчився. Після того, як було прийнято політичне рішення про укладення нової угоди у формі угоди про асоціацію відповідно до статті 217 Договору про ЄС, ПД був замінений на Порядок денний асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію (далі - ПДА) [30]. Межі нової угоди були визначені як угода про

асоціацію, яка включатиме посилене політичне та економічне співробітництво між сторонами, створення зони вільної торгівлі без виключень і винятків між ЄС і Україною [31, с. 23-24].

Впродовж останніх років відбувались події, які спонукали Європейську Комісію активізувати зусилля з координування енергетичної політики держав-членів ЄС. З одного боку, це спроби Росії досягти політичних цілей шляхом енергетичного тиску, що є неприйнятним у міжнародній практиці і мало знайти адекватну відповідь у формі вироблення спільної позиції ЄС щодо відносин з країнами постачальниками енергоресурсів. З іншого боку, зміни в правовому регулюванні енергетичних відносин в ЄС зумовлені зростаючою глобальною потребою в енергетичних ресурсах, нестабільністю цін на первинні енергоресурси, перш за все, на нафту та газ [32, с. 9].

Російсько-українська газова криза, що відбулася на початку 2009 р., ще більше підкреслила ступінь залежності ЄС від зовнішніх джерел енергії та надала чіткий сигнал про те, що Європа потребує нової узгодженої та належним чином скоординованої зовнішньої енергетичної політики. За таких умов ЄС спрямував свою роботу на усунення розбіжностей у національних законодавствах країн, що входять до Енергетичного співтовариства чи є спостеріганями в цій організації. Метою цього заходу є: формування єдиних правил у сфері енергетичної політики; усунення відмінностей серед держав-членів в обсягах споживання різних видів енергоносіїв, в частці відновлюваної енергетики, структурі та відкритості енергетичних ринків; забезпечення рівного доступу усіх учасників до ринку електроенергії; створення єдиної європейської енергетичної системи та поліпшення внутрішнього взаємозв'язку європейських енергетичних мереж; збільшення обсягу використання альтернативних джерел енергії і зменшення обсягу споживання газу; створення стратегічних запасів енергоносіїв; започаткування єдиного європейського планування в енергетиці; посилення енергетичних відносин з третіми країнами [32, с. 9].

Для досягнення зазначених цілей у липні 2009 року в ЄС було прийнято Третій енергетичний пакет, що складається з п'яти документів, які зокрема стосуються реформування ринку електроенергії: Регламент ЄС № 713/2009 Європейського Парламенту та Європейської Ради від 13 липня 2009 р., що засновує Агентство з питань співробітництва регуляторів у сфері енергетики;

Regламент ЄС № 714/2009 Європейського Парламенту та Європейської Ради від 13 липня 2009 р. про умови доступу до мережі транскордонних обмінів електроенергією, що скасовує Регламент ЄС № 1228/2003; Директива 2009/72/ЄС Європейського Парламенту та Європейської Ради від 13 липня 2009 р. щодо спільних правил для внутрішнього ринку електроенергії, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС [33; 34].

При цьому, основним елементом Третього Енергопакету є, насамперед, вимога відокремлення видобувних, збутових підрозділів від транспортних магістралей, а також створення Національного Регулятора для кожної із країн-членів ЄС разом із Агентством взаємодії Енергетичних Регуляторів, що надаватиме форум для взаємодії даних регуляторів. В його основі лежить принцип розділення, за яким кожній країні ЄС надається право вибору одного із трьох варіантів реформування розподільних мереж [35, с. 84-85].

Слід зазначити, що третій енергетичний пакет забезпечує можливості всіх європейських громадян скористатися перевагами, що надає прозорий та конкурентний ринок: вільний вибір споживачами постачальників, ресурсів. З метою досягнення цих цілей нові правила передбачають: відокремити функції підприємств з видобування та продажу енергоресурсів від функції транспортування, що дасть змогу лібералізувати ринки електроенергії та газу; посилити транскордонну торгівлю у сфері енергетики; створити ефективніші національні регуляторні органи, сприяти транскордонному співробітництву та інвестуванню; сприяти більшій прозорості діяльності енергетичних компаній; підвищити солідарність між державами-членами ЄС у сфері енергетики [32, с. 9-10].

Створення Енергетичного Співтовариства та підписання угод про асоціацію з ЄС України, Грузії, Молдови зумовили ситуацію, коли простір, на який поширюється європейське законодавство, став набагато більшим за територію самого ЄС. Україна, успішно впроваджуючи європейські енергетичні правила, також стає частиною європейського ринку. І має повне право вимагати врахування її інтересів у процесі планування і реалізації інфраструктурних

проектів, які можуть мати міжнародний вплив. Взаємні юридично зобов'язуючі вимоги щодо цього містить Угода про асоціацію Україна-ЄС, зокрема, ст. 274 «Співробітництво у сфері використання інфраструктури» [36, с. 27].

Необхідною передумовою завершення переговорів між ЄС і Україною про нову угоду було приєднання України до Енергетичного співтовариства (далі - ЕНС). Протокол про приєднання України до ЕНС було підписано 24 вересня 2010 р. і згодом ратифіковано Верховною Радою України 15 грудня 2010 р. Наслідком приєднання України до ЕНС були зобов'язання імплементувати значний обсяг «секторального *acquis*» ЄС в сфері енергетики, що було своєрідним підготовчим етапом встановлення асоціації між ЄС і Україною [31, с. 24].

У 2011 році Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного співтовариства (далі - ДЕС), у рамках якого також імплементується європейське енергетичне законодавство. Хоча наразі в ДЕС імплементуються директиви і регламенти щодо газу та електроенергії, які відрізняються від тих, що впроваджуються у країнах-членах ЄС.

З метою адаптації законодавства України до нормативно-правового поля ЄС у 2013 році було прийнято Закон України «Про засади функціонування ринку електроенергії України» (нині втратив чинність). Метою прийняття даного Закону виступало лібералізування гуртового (в деяких джерелах зустрічається «русизм» оптового) ринку електричної енергії України, створення високоефективного конкурентного середовища на даному ринку. В ньому були враховані вимоги законодавства ЄС, зокрема Директива ЄС № 2003/54/ЄС про загальні правила функціонування внутрішнього ринку електроенергії, Регламент № 1228/2003 (стосовно умов доступу до мережі транскордонної передачі електроенергії) [37].

Складні переговори між ЄС і Україною тривали з 2009 р. та закінчилися парафуванням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода про асоціацію, УА) 30 березня 2012 р. в м. Брюссель [38]. Відмова Уряду підписувати Угоду про асоціацію між

ЄС і Україною на саміті Східного Партнерства у м. Вільнюс у грудні 2013 р. викликала масові протести та «Революцію Гідності» в Україні на початку 2014 р. У подальшому УА таки було підписано Президентом України Петром

Порошенком 27 червня 2014 р. в м. Брюссель та ратифіковано Верховною Радою України одночасно з Європейським Парламентом 16 вересня 2014 р. З цього часу Угода про асоціацію між ЄС і Україною набула юридичної сили та стала частиною правової системи України.

Важливим кроком на шляху до створення передумов для подальшої інтеграції енергетичної системи України в загальноєвропейський ринок електроенергії слід також визнати підписання «Угоди про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови з енергосистемою континентальної Європи» та набуття нею чинності 07 липня 2017 року [39, 40].

Отже, євроінтеграційним процесам в енергетичній сфері в Україні передують низка політичних, економічних та правових передумов. З одного боку, енергетичний тиск Росії задля досягнення політичних цілей, а з іншого - зумовлені зростаючою глобальною потребою в енергетичних ресурсах, нестабільністю цін на первинні енергоресурси, перш за все, на нафту та газ, зміни в правовому регулюванні енергетичних відносин в ЄС.

Висновки до розділу 1

Дослідивши теоретико-правові основи адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери України в умовах євроінтеграції, можемо зробити наступні висновки. Адміністративно-правове забезпечення енергетичної сфери - це комплексна діяльність держави та її уповноважених суб'єктів щодо гарантування належного функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних розвіданням, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням по суші, передачею, розподілом, торгівлею, збутом чи продажем енергетичних матеріалів і продуктів, за допомогою

сукупності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації. Ефективне виконання завдань енергетичної сфери перебуває у

безпосередній залежності від ефективності адміністративно-правового забезпечення. Причому, важливою складовою адміністративно-правового

забезпечення енергетики є адміністративно-правове регулювання. Адже без якісного та чіткого правового регулювання цієї діяльності за допомогою законів та інших нормативно-правових актів належне виконання завдань і функцій держави в енергетичній сфері буде неможливим.

Євроінтеграційним процесам в енергетичній сфері в Україні передують низка політичних, економічних та правових передумов. З одного боку, це спроби Росії досягти політичних цілей шляхом енергетичного тиску, що є неприйнятним у міжнародній практиці і мало знайти адекватну відповідь у формі вироблення спільної позиції ЄС щодо відносин з країнами постачальниками енергоресурсів.

З іншого боку, зміни в правовому регулюванні енергетичних відносин в ЄС зумовлені зростаючою глобальною потребою в енергетичних ресурсах, нестабільністю цін на первинні енергоресурси, перш за все, на нафту та газ.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2 АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИМОГ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

2.1. Зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики

В результаті підписання між Україною і ЄС Угоди про асоціацію було закріплено прийняті зобов'язання (в рамках Європейського енергетичного співтовариства) та визначено графік їх імплементації, зокрема європейських директив, які спрямовані на трансформування інституційного середовища на ринках електричної енергії, природного газу (це директиви Другого, Третього енергетичних пакетів), техніко-технологічної структури виробничих потужностей, енергетичного балансу в цілому (це директиви про стимулювання використання відновлювальних джерел енергії, рівень енергоефективності, обмеження викидів шкідливих речовин тощо) [35, с. 86].

Аналіз Угоди про асоціацію з ЄС свідчить, що зобов'язання України в частині енергетики визначено у главі 1 «Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику» розділу 5 «Економічне та галузеве співробітництво». Це, зокрема, ст. 337-342 Угоди про асоціацію. Так, відповідно до ч. 1 ст. 337 Угоди про асоціацію, Україна зобов'язалась продовжувати та активізувати існуюче співробітництво у сфері енергетики з метою підвищення енергетичної безпеки, конкурентоспроможності та стабільності, що є необхідним для просування економічного зростання та досягнення прогресу у напрямку ринкової інтеграції, в тому числі шляхом поступового зближення в енергетичному секторі та через участь у регіональних ініціативах щодо співробітництва у сфері енергетики [38]. У свою чергу, відповідно до ст. 339 згаданої вище угоди, наша держава, як сторона угоди, зобов'язується обмінюватися інформацією і досвідом, а також надавати відповідну підтримку процесу регуляторних реформ, який включає реструктуризацію вугільного сектору (енергетичного, коксованого та бурого вугілля) з метою підвищення

його конкурентоспроможності, безпеки шахт і гірників, а також послаблення негативного впливу на навколишнє середовище, при цьому враховуючи регіональний та соціальний вплив. З метою підвищення ефективності,

конкурентоспроможності та стабільності процес реструктуризації має

охоплювати всі етапи вугільного виробництва, зокрема від видобутку через виробництво і збагачення до оброблення й утилізації відходів вугільного виробництва та їх спалювання. Цей підхід включає відновлення і використання викидів метану з вугільних шахт, а також у результаті операцій з нафтою і газом

та у сільськогосподарському секторі, як це викладено, серед іншого, у

Глобальній ініціативі з метану, в якій Сторони є партнерами [38].

Угода про асоціацію передбачає, що співпраця ЄС і України у сфері енергетики включає такі напрямки:

- імплементація енергетичних стратегій та політик і розвиток/опрацювання

прогнозів та сценаріїв, удосконалення статистичної облікової системи енергетичного сектора, розвиток інфраструктури;

- створення ефективних механізмів вирішення потенційних кризових ситуацій в енергетиці у дусі солідарності;

- модернізація та посилення наявної енергетичної інфраструктури, повне

відновлення і створення нової енергетичної транзитної інфраструктури;

- розвиток конкурентоспроможних, прозорих і недискримінаційних енергетичних ринків на основі правил та стандартів ЄС шляхом проведення регуляторних реформ;

- співробітництво в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 року;

- активізація та посилення довготермінової стабільності та безпеки торгівлі енергоресурсами, їх транзиту, розвідки, видобутку, очищення, виробництва, зберігання, транспортування, передачі, розподілу та маркетингу чи збуту

енергетичних матеріалів та продуктів на взаємовигідній і недискримінаційній основі відповідно до міжнародних правил, зокрема Договору до Енергетичної Хартії 1994 року, Угоди СОТ і цієї Угоди;

- досягнення прогресу на шляху встановлення привабливого та стабільного інвестиційного клімату;

- ефективне співробітництво з Європейським інвестиційним банком (ЄІБ), Європейським банком з реконструкції і розвитку (ЄБРР) та іншими міжнародними фінансовими організаціями й інструментами для підтримки співробітництва між Сторонами у сфері енергетики;

- сприяння енергоефективності та енергозбереженню, у тому числі шляхом формування політики щодо енергоефективності та структури права і нормативно-правової бази з метою досягнення значного прогресу відповідно до стандартів ЄС;

- розвиток та підтримка відновлювальної енергетики з урахуванням принципів економічної доцільності та охорони навколишнього середовища, а також альтернативних видів палива;

- просування Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року з метою зменшення викидів парникових газів шляхом реалізації проєктів у сфері енергоефективності та відновлювальної енергетики;

- науково-технічне співробітництво та обмін інформацією з метою розвитку та удосконалення технологій у сфері виробництва енергії, її транспортування, постачання та кінцевого споживання;

- співробітництво в рамках європейських та міжнародних органів стандартизації в енергетичній сфері [38].

Важливу роль у контексті визначення зобов'язань України також має Додаток XXVII - до глави I «Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику» [41]. Згідно положень цього додатку, Україна зобов'язується:

1) забезпечувати ефективну імплементацію наближених національних актів та вживати будь-яких заходів, необхідних для відображення змін у праві Союзу у своєму національному законодавстві, що регулює енергетичний сектор,

відповідно до переліку у додатку XXVII-B. Зокрема, будь-який акт, що відповідає:

- будь-якому регламенту або рішенню ЄС, необхідно зробити частиною внутрішнього правового режиму України;

- будь-якій директиві ЄС, передбачає право органів влади України на власний вибір визначати форму і метод імплементації;

- будь-якому регламенту Комісії, що стосується мережевого кодексу в електроенергетичному або газовому секторі, необхідно зробити частиною внутрішнього правового режиму України без внесення змін до структури та тексту Регламенту, не враховуючи перекладу, окрім якщо сама Європейська Комісія визначає необхідність внесення таких змін.

2) утримуватися від будь-яких дій, що негативно впливають на завдання або результати наближення свого національного законодавства до *acquis* ЄС в енергетичному секторі відповідно до переліку у додатку XXVII-B.

3) скасовувати положення свого національного законодавства або припиняти внутрішні практики, що є несумісними з правом Союзу або з її національним законодавством, наближеним до права Союзу в енергетичному секторі відповідно до переліку у додатку XXVII-B.

4) проводити консультації з Європейською Комісією щодо сумісності з положеннями *acquis* ЄС будь-якої законодавчої пропозиції у сферах, що мають бути наближені до законодавчих актів ЄС, перелічених у додатку XXVII-B, до набрання чинності такої пропозиції. При цьому, обов'язок проводити консультації стосується пропозицій про внесення змін до вже наближеного національного законодавчого акту, незалежно від юридичної форми такої пропозиції.

5) утримуватися від введення в дію актів щодо яких Європейська Комісія дійшла висновку, що законопроект є несумісним із зазначеними положеннями *acquis* ЄС.

6) доводити до відома Європейської Комісії остаточну версію кожного акту у тих сферах, що мають бути наближені до *acquis* ЄС відповідно до переліку

у додатку XXVII-B або які вносять зміни в наближене національне законодавство у вказаних сферах.

7) письмово звітувати перед Радою асоціації, за три місяці до її щорічного засідання, про результати, досягнуті у сфері імплементації реформи енергетичного сектора на основі положень *acquis* ЄС відповідно до переліку у додатку XXVII-B. У такому звіті необхідно детально розглянути, у який спосіб Україна врахувала висновки та рекомендації, надані Європейською Комісією, у своїх ухвалених актах, а також надати інформацію про ефективне застосування ухвалених законів [41].

Окрім того, відповідно до Угоди про асоціацію, продовжується членство України в Енергетичному співтоваристві, в якому було ухвалено декілька нових обов'язкових для України рішень щодо виконання Директив ЄС. Вони не були включені до діючих міжнародних угод, мова йде про директиви, регламенти Третього енергетичного пакету і окремих регламентів щодо статистики енергетики. Крім того, розглядаються також питання поширення на країни співтовариства дії нових євродиректив. Серед них – Директива з енергоефективності 2012/27/ЄС, що підсилює, деталізує вимоги до країн ЄС у галузі енергозбереження до 2030 року [42].

Отже, відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики Україна зобов'язується, зокрема узгоджувати національне законодавство до законодавства ЄС в енергетичній сфері шляхом прийняття нових нормативно-правових актів, скасування або припинення положень законодавства, несумісних з правом ЄС, утримуватися від введення в дію актів щодо яких Європейська Комісія дійшла висновку, що законопроект є несумісним із зазначеними положеннями *acquis* ЄС, письмово звітувати про результати, досягнуті у сфері імплементації реформи енергетичного сектора.

2.2. Сучасний стан виконання Україною зобов'язань в енергетичній сфері

З моменту підписання Угоди про асоціацію, в Україні систематично здійснюються заходи, що спрямовані на реалізацію зобов'язань згідно з названою угодою. Прогрес у цьому напрямку залишається сумнівним, виходячи з такого.

Станом на 2020 рік, загальний прогрес виконання зобов'язань від початку дії Угоди про асоціацію становить 45 %. Протягом 2015 – 2020 років було вжито 468 заходів та виконано 144 завдання. При цьому, якщо у 2015 році рівень виконання становить 97%, то у 2020 році – лише 37% [43, с. 74]. Що ж стосується поточного року, то за даними станом на червень 2021 року прогрес виконання завдань, поставлених у відповідності до Угоди про асоціацію складає 0% [44].

Розглянемо детальніше ситуацію, що склалась по роках:

2015 рік. Зобов'язання відповідно до Угоди про асоціацію, Директиви № 2009/72/ЄС; Регламенту № 714/2009; Директиви № 2009/73/ЄС; Регламенту № 715/2009.

У сфері природного газу розроблено концепцію нової моделі функціонування ринку природного газу; узгоджено цю концепцію із зацікавленими сторонами; розроблено проект Закону України «Про ринок природного газу»; опрацьовано його з експертами ЄС та, в кінцевому результаті прийнято Верховною Радою України [45].

Разом з тим, розроблено регуляторну базу для виконання вимог Закону України «Про ринок природного газу» [45] (крім питань безпеки постачання природного газу). Це зобов'язання виконано частково, оскільки відповідні проекти нормативно-правових актів опрацьовувались з експертами ЄС, однак прийнятими вони не були.

Щодо забезпечення прозорої цінової і тарифної політики у сфері природного газу, було розроблено та затверджено методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу; розроблено та затверджено методики визначення та розрахунку тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу на основі багаторічного стимулюючого регулювання; створено прозору та сумієну з

принципами ЄС систему соціального захисту вразливих категорій споживачів природного газу.

Водночас, відповідно до взятих зобов'язань у сфері природного газу, впроваджено механізм розподілу потужності транскордонних газопроводів.

Зокрема, підготовлено проект Кодексу газорозподільних систем та затверджено його постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) від 30.09.2015 р. № 2494 «Про затвердження Кодексу газотранспортних систем» [46]; затверджено

Методику визначення та розрахунку тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу на основі багаторічного стимулюючого регулювання [47].

Енергетичний сектор. Визначено незалежного регуляторного органу для ринків електроенергії та газу, що відповідає критеріям, встановленим законодавством ЄС, відповідно прийнято Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» [48], сформовано склад названої комісії. Разом з цим, оновлено Енергетичну стратегію України до 2035 року, схвалену розпорядженням Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 18.08.2017 р. №

605-р «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [49].

Електроенергія. Законодавчо закріплено нову модель функціонування ринку електроенергії; прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії України» відповідно до вимог Третього енергетичного пакету ЄС [50].

2017 рік. Зобов'язання відповідно до Угоди про асоціацію
Ядерна енергетика. На виконання Угоди про асоціацію та Директиви № 2013/59/Євратом [51] встановлено єдині основні положення та норми безпеки для захисту здоров'я осіб, які перебувають під медичним опроміненням.

Відповідні функції закріплено за Державною інспекцією ядерного регулювання України [52]; розроблено загальні положення радіаційної безпеки при

медичному опроміненні, встановлено референтні рівні доз опромінення при медичному опроміненні [53].

Створено умови для здійснення спільних досліджень і розробок в галузі ядерної енергетики, зокрема визначено координаційний орган та сфери взаємного інтересу; забезпечено участь у проектах Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020».

Енергетичний сектор. Розроблено та затверджено план заходів з імплементації Енергетичної стратегії на період до 2020 року, створено умови постачання електроенергії всім категоріям громадян у межах встановлених соціальних зобов'язань, проте вчасно не розроблено стимулюючі заходи щодо ефективного управління попитом.

Природний газ. Впроваджено механізм раннього попередження ЄС про надзвичайні ситуації в газотранспортній системі України, зокрема визначено координатора та уповноважених осіб, що здійснюють інформування ЄС.

2018 рік. *Електроенергія.* Відповідно до вимог Директиви № 2005/89/ЄС, розроблено та затверджено вимоги до мінімального резерву виробничих потужностей, які диспетчеризуються операторами передачі електроенергії; розроблено та затверджено правила безпеки постачання електричної енергії; подано звіт з моніторингу безпеки постачання до Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Згідно з Регламентом № 543/2013 (Третій енергетичний пакет) створено інформаційну платформу для публікації даних щодо ринку електроенергії України, а саме прийнято нормативно-правовий акт щодо покладення на учасників ринку зобов'язань про надання даних, забезпечено публікацію отриманих даних на тестовому сайті ENTSO-E Transparency Platform (за розділами); забезпечено публікацію отриманих даних на основному сайті ENTSO-E Transparency Platform (за розділами).

Разом з тим, відповідно до Директиви № 2009/72/ЄС та Регламенту № 714/2009, розроблено методологію стимулюючого тарифоутворення; затверджено нормативно-правовий акт щодо параметрів регулювання цін та

тарифів у сфері електроенергії, та відповідний нормативно-правовий акт щодо створення системи надання державної підтримки вразливій категорії споживачів [44].

В межах зобов'язань Угоди про асоціацію та вимог Регламенту № 838/2010 розроблено та опрацьовано з експертами нормативно-правові акти, пов'язані з врегулюванням питання приєднання до механізму фінансової компенсації витрат оператора системи внутрішньої передачі електроенергії на розміщення транскордонних потоків електроенергії в рамках енергетичної системи континентальної Європи ENTSO-E [44].

Природний газ. Забезпечено впровадження плану реструктуризації ПАТ «НАК «Нафтогаз України» з метою відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу, затвердженого постановою КМУ від 1 липня 2016 р. № 496 [54].

Виконано зобов'язання щодо забезпечення безпеки постачання природного газу (Директива №2004/67/ЄС; Регламент ЄС № 994/2009), а саме внесено зміни до Правил про безпеку постачання природного газу до Національного плану дій на випадок кризової ситуації з метою оновлення на наступний календарний рік; правила про безпеку постачання природного газу і Національного плану дій на випадок кризової ситуації щорічно оновлюються.

Підготовлено механізм моніторингу та надання періодичної звітності щодо впровадження положень законодавства ЄС у сфері природного газу спільно із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства; опрацьовано щорічний звіт Секретаріату Енергетичного Співтовариства та розроблено механізм обробки та впровадження рекомендацій Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

Вугілля. Щодо реструктуризації вугільного сектору України (енергетичного, коксівного вугілля) з метою підвищення його конкурентоспроможності, безпеки шахт і гірників, а також послаблення негативного впливу на навколишнє середовище, при цьому враховуючи регіональний та соціальний вплив, то загальний показник виконання становить 50 %, оскільки план заходів з реалізації Концепції реформування вугільної

галузі, зокрема здійснення підготовчих заходів та проведення приватизації перспективних вугільних шахт, реструктуризації (консервації) безперспективних вугільних шахт; визначення переліку перспективних та неперспективних шахт, що підлягають ліквідації; розроблення та затвердження комплексної програми роботи вугледобувних підприємств на період до 2020 року було здійснено з запізненням. Проте позитивний є прийняття проекту Концепції реформування та розвитку вугільної промисловості до 2020 року, схваленого розпорядженням КМУ від 24.05.2017 № 733-р [55].

Енергетичний сектор. Відповідно до Регламенту № 347/2013, визначено координаційний орган щодо створення механізму затвердження пріоритетних проектів спільного інтересу (PECI) у сфері електроенергії, природного газу та нафти в рамках Енергетичного Співтовариства; розроблено та затверджено Міністерською Радою Енергетичного Співтовариства оновлений перелік проектів спільного інтересу [44].

Нафта. Можна говорити про те, що у цьому напрямку зобов'язання, відповідно до Директиви № 2009/119/ЄС, стосовно розробки моделі підтримки мінімальних запасів сирої нафти та нафтопродуктів та їх використання в разі порушення постачання нафти та здійснення підготовчих інженерно-технічних заходів для формування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів виконувались на мініальному рівні, або й не виконувались взагалі.

Ядерна енергетика. У цьому напрямку загальний показник виконання становить 100 %, оскільки було підготовлено план здійснення заходів на (SIP) для перетворення наявного зруйнованого 4-го блоку (об'єкт «Укриття») в екологічно безпечну систему; завершено будівництво нового безпечного саркофага на Чорнобильській АЕС. Водночас, згідно з Директивою № 2013/59/Євратом, підготовлено разом з Держатомрегулювання організаційно-технічні заходи, направлені на забезпечення радіаційної безпеки в ситуаціях існуючого, запланованого та аварійного опромінення; також з опрацьовано та впроваджено контрольні процедури щодо імплементації названих вище організаційно-технічних заходів.

2019 рік. *Електроенергія.* У цьому напрямку здійснено відокремлення та сертифікацію оператора системи передачі, а саме здійснено необхідні заходи щодо корпоратизації державного підприємства «НЕК «Укренерго». Разом з цим, на виконання Директиви № 2009/72/ЄС реорганізовано ДП «Енергоринок», виділено у його складі структурні підрозділи з метою створення оператора ринку та гарантованого покупця електроенергії; відповідно утворено державне підприємство, що виконує функції гарантованого покупця електроенергії та створено акціонерне товариство, що виконує функції оператора ринку електроенергії. Водночас, відповідно до Регламенту № 714/2009, впроваджено нову модель функціонування ринку електроенергії, а саме підготовлено та затверджено відповідні нормативно-правові акти згідно з планом організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України «Про ринок електричної енергії».

Слід зазначити, що загальний показник виконання інших зобов'язань у напрямку електроенергії становить 70 %, виходячи з наступного [44]. Україною опрацьовано та затверджено постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1406 Порядок складання, подання, погодження, оприлюднення програми відповідності оператора системи розподілу, звіту про її виконання та погодження уповноваженої особи з питань відповідності [56].

Разом з тим, затверджено процедуру надання оператору системи передачі інформації стосовно ринків електроенергії і її оприлюднення, та затверджено нормативно-правовий акт щодо процедури надання та оприлюднення інформації про загальне навантаження, про недоступність одиниць споживання, яка надається інформаційній платформі для оприлюднення даних щодо ринку електроенергії України, відповідно до Регламенту № 543/2013.

Окрім того, затверджено нормативно-правовий акт щодо обов'язку оператора системи надавати НКРЕКП інформацію щодо прогнозування показників на рік вперед та про прогноз генерації, відсутність генерації і виробничих одиниць та фактичну генерацію, інформацію про передачу інфраструктури та про неможливість її передачі.

Щодо негативного, то Україною не було приведено у відповідність вимогам ЄС термінологію щодо надання та оприлюднення інформації стосовно енергетичного ринку та не забезпечено впровадження Регламенту ЄС № 838/2010.

Ядерна енергетика. У цьому напрямку також не всі зобов'язання виконано, відтак загальний показник становить 70%.

Позитивним є виконання наступних зобов'язань. Термінологію у сфері забезпечення ядерної та радіаційної безпеки приведено у відповідність вимогам ЄС, а саме затверджено англо-український глосарій термінології в сфері

використання ядерної енергії з метою усунення розбіжностей в термінології між законодавством України та вимогами Директиви Ради 2013/59/Євратом [57].

Окрім цього, затверджено постановою КМУ від 18.11.2020 № 1141 Порядок створення єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз

опромінення, відповідні функції закріплено за Державною інспекцією ядерного регулювання України [58], та прийнято законопроект щодо внесення відповідних

змін до Закону України «Про захист людини від впливу іонізуючого випромінювання», які стосувались встановлення основних принципів

радіаційного захисту населення та осіб при професійному, медичному опроміненні.

Разом з тим, затверджено зміни до Порядку видачі дозволу на здійснення міжнародних перевезень радіоактивних матеріалів; розроблено та затверджено

форми стандартного документа для подання заяви на опрацювання міжнародних перевезень радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива, надання

опрацювання або відмови в узгодженні та повідомлення про підтвердження отримання заяви чи вантажу; Україною опрацьовано та затверджено план заходів

щодо зниження рівня опромінення населення радоном та продуктами його розпаду, мінімізації довгострокових ризиків від поширення радону в житлових

та нежитлових будівлях, на робочих місцях, від будь-якого джерела проникнення радону – з ґрунту, будівельних матеріалів або води. Щодо зобов'язань в частині

нагляду і контролю за транскордонними перевезеннями радіоактивних відходів

та відпрацьованого палива, то були прийняті відповідні нормативно-правові акти, якими приведено у відповідність термінологію у названому напрямку, запроваджено процедуру надання згоди або відмови компетентних органів на перевезення радіоактивних відходів та відпрацьованого палива та затверджено форми документа для подання заявки на отримання дозволу на здійснення названих вище перевезень., відпрацьовано та запроваджено процедуру ввезення, транзиту і вивезення радіоактивних відходів та відпрацьованого палива відповідно до вимог ЄС.

Щодо негативного, то Україною не встановлено загальних вимог та умови радіаційної безпеки діяльності з джерелами іонізуючого випромінювання, в тому числі з матеріалами, що вміщують радіонукліди природного походження; погодження розроблених суб'єктами діяльності в сфері використання ядерної енергії організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення радіаційної безпеки під час поводження з матеріалами, що вміщують радіонукліди природного походження; розроблення та впровадження процедури контролю за впровадженням суб'єктами діяльності в сфері використання ядерної енергії організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення радіаційної безпеки поводження з матеріалами, що вміщують радіонукліди природного походження. Крім того, підготовлено законопроект щодо внесення змін до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», який стосувався запровадження практики консультування суб'єктів діяльності в сфері використання ядерної енергії з експертами з радіаційного захисту щодо дотримання вимог законодавства з питань ядерної та радіаційної безпеки, однак прострочено опрацювання цього проекту з експертами ЄС та розроблення відповідного проекту положення про експерта з радіаційного захисту [44].

Нафта. У цьому напрямку виконано лише декілька зобов'язань Угоди про асоціацію та Регламенту Комісії ЄС № 312/2014, а саме підготовлено та затверджено нормативно-правовий акт щодо системи балансування, розрахунку

плати за добовий небаланс та закріплення обов'язку щодо поточного балансування.

Зобов'язання стосовно формування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів, приведення термінології у сфері балансування природного газу в газотранспортних системах у відповідність з вимогами ЄС нормативного

закріплення положень щодо операційного балансування; визначення правил закупівлі короткострокових стандартизованих продуктів; встановлення правил щодо нейтральності та можливості прийняття тимчасових заходів операторами

газотранспортних систем; закріплення обов'язків щодо надання користувачам

мережі інформації операторами газотранспортних систем та періодичності надання інформації прогнозування відборів/споживання не були виконані вчасно.

Протягом 2020 та 2021 років (станом на 05.10.2021) прострочено усі без винятку заходи з виконання Угоди про асоціацію [44].

Отже, позитивним кроком на шляху до євроінтеграції в енергетичній сфері є те, що Україною вжито чимало заходів, спрямованих на виконання зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС, зокрема значним досягненням є прийняття базового законодавства для формування ринків газу та електроенергії.

Однак, залишається багато проблемних аспектів, одним із основних є погодження проєктів нормативно-правових актів з експертами ЄС.

2.3. Інституційне та правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній частині

За реалізацію зобов'язань України в енергетичній сфері відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС відповідають Кластер 3 Підкомітету з питань економіки та іншого галузевого співробітництва Комітету асоціації, як орган

асоціації та Міністерство енергетики та захисту довкілля України та Комітет ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, як органи влади України.

Головними документами, на яких базуються інтеграційні процеси у сфері енергетики, є Договір про заснування Енергетичного співтовариства та Угода про асоціацію. Також відіграє певну роль «Східне партнерство»

зовнішньополітична ініціатива Європейського Союзу, яка охоплює ЄС та його східноєвропейських сусідів – Україну, Молдову, Білорусь та Грузію, а також Вірменію та Азербайджан.

З моменту підписання Угоди про асоціацію на забезпечення реалізації зобов'язань Україною прийнято значну кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Так, було ухвалено низку актів вторинного законодавства згідно з вимогами Третього енергетичного пакету у формі, адаптованій для Енергетичного Співтовариства. На основі цих актів нині функціонує

лібералізований ринок природного газу. Щоб забезпечити ефективний моніторинг функціонування ринків електричної енергії та природного газу в

умовах нових моделей та з урахуванням міжнародних зобов'язань України як сторони Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, НКРЕКП здійснює заходи щодо імплементації Регламенту ЄС № 1227/2011 від 25 жовтня

2011 року про цілісність та прозорість оптового енергетичного ринку. ТОВ

«Оператор ГТС України» підписало технічні угоди з операторами газотранспортної системи Польщі, Угорщини і Румунії, які дозволяють працювати у режимі віртуального реверсу. Тривають переговори зі

Словаччиною, яка є частиною найбільшого за потужностями маршруту транспортування газу як у західному напрямку, так і у зворотному напрямку до України.

У 2015 році набув чинності Закон України «Про ринок природного газу» [45], який визначає правові засади функціонування ринку природного газу в

Україні, ґрунтованого на принципах вільної конкуренції, належного захисту прав

споживачів та безпеки постачання природного газу. Крім того, Закон визначає правові засади функціонування ринку, придатного до інтеграції з ринками природного газу країн-членів Енергетичного Співтовариства, у тому числі

шляхом створення регіональних ринків природного газу. Закон України «Про ринок природного газу» спрямований на імплементацію актів права Енергетичного Співтовариства у сфері енергетики, зокрема Директиви 2009/73/ЄС, Регламенту ЄС № 715/2009, Директиви 2004/67/ЄС та Регламенту Комісії ЄС 2015/703 тощо.

У січні 2016 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 89 «Про внесення змін до Порядку розроблення та затвердження норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки» [60], що спрямована на необхідність врахування досвіду експлуатації, висновків за результатами аналізу безпеки

ліючих ядерних установок при розробці нормативних документів із ядерної та радіаційної безпеки).

У вересні 2016 р. Верховною Радою України був ухвалений Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг» [48].

Країни-члени Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії (IRENA) у грудні 2016 року ухвалили рішення про можливість приєднання України. Із метою виконання внутрішньодержавних процедур, необхідних для набуття членства у зазначеному агентстві, розроблено проєкт Закону «Про приєднання України до Статуту Міжнародного агентства з відновлюваних джерел енергії «IRENA», який було прийнято Верховною Радою України 05.12.2017 р. [61]. Участь України в IRENA сприятиме збільшенню частки енергії з відновлюваних джерел в енергетичному балансі держави.

Також у 2016 році було узгоджено текст нової редакції Меморандуму про взаєморозуміння щодо стратегічного партнерства в енергетичній сфері між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії, який був підписаний у 2005 році [27]. Рішенням № 1/2019 Ради асоціації Україна–ЄС від 08.07.2019 р. оновлено Додаток XXVII до Угоди про асоціацію, який містить перелік обов'язкових до імплементації Україною актів ЄС у сфері енергетики з метою інтеграції України до енергетичного ринку ЄС в секторах газу та електроенергії. Для його належної імплементації розроблено

керівні принципи, які визначають механізм взаємодії сторін під час консультацій щодо сумісності положень актів законодавства України з положеннями права ЄС.

Також варто відзначити Закон України «Про ринок електричної енергії» № 2019-VIII [50], який імплементує Директиву 2009/72/ЄС. Він визначив засади реформування ринку електричної енергії в два етапи. Забезпечено розробку та ухвалення необхідних нормативних актів для запуску нової ринкової моделі.

Реалізовано обидва етапи реформи, а саме запровадження роздрібного ринку з 01.01.2019 р. та перехід на нову модель ринку електроенергії з 01.07.2019 р.

Запущені основні сегменти нового ринку, в тому числі ринок двосторонніх угод, ринок на добу наперед, внутрішньодобовий ринок, балансуєчий ринок та ринок допоміжних послуг. При цьому збереглися окремі елементи регулювання, зокрема визначена державою ціна електроенергії для побутових споживачів, а також спеціальний режим продажу електроенергії для відновлюваних джерел енергії через державне підприємство «Гарантований покупець».

Відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» [50] з 01.07.2019 р. запрацював лібералізований ринок електричної енергії. Він був запроваджений на виконання зобов'язань України за Договором про заснування

Енергетичного Співтовариства та Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, зокрема на виконання вимог Третього енергетичного пакета ЄС. Запрацювала нова модель ринку електроенергії, що потенційно

створює багато нових можливостей для споживачів. Однією з них є вибір постачальника електроенергії. Організацією купівлі-продажу електричної енергії на ринку «на добу наперед» (ДН) та внутрішньодобовому ринку займається ДП «Оператор ринку» (ОР). Важливо, що ОР працює прозоро за принципом біржі, електроенергія продається цілодобово без вихідних із застосуванням автоматичного режиму, який виключає втручання у процес. Отже

прозорість ринку підвищено, що відмічається ЄС. Починаючи з III кв. 2019 р. дані українського ринку наводяться поруч з країнами ЄС (карта «Порівняння середніх оптових цін РДН на електроенергію з базовим навантаженням») у

квартальному Звіті по європейському ринку електроенергії [62], який готує Генеральний Директорат енергетики (DG Energy), відповідальний за енергетичну політику ЄС. Цей аспект є позитивним і наближаючим до ринку ЄС та надає можливість порівняння.

Розпорядженням від 18 серпня 2017 року № 605-р Кабінет Міністрів України схвалив Енергетичну стратегію України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» [49]. Це програмний документ визначає весь комплекс реформ в енергетичному секторі країни. В основу нової енергетичної політики України закладено цілі зі зниження енергоємності економіки вдвічі до 2030 року, збільшення українського виробництва як традиційних, так і альтернативних джерел енергії. Зокрема встановлено ціль до 2035 року збільшити частку виробництва енергії з відновлюваних джерел до 25%.

Чимало нормативно-правових актів було прийнято у 2018 році. Серед таких:

- постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 № 77 «Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України» [63] з метою утворення Державної інспекції енергетичного нагляду України як центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) в галузі електроенергетики та теплопостачання та затвердження Положення про Державну інспекцію енергетичного нагляду України;

- постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 324 «Про затвердження Порядку надання тимчасової підтримки виробникам, що здійснюють комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях» [64], з метою забезпечення надійного та безперебійного централізованого теплопостачання населення, підвищення ефективності комбінованого виробництва електричної та теплової енергії шляхом реконструкції теплоелектроцентралей;

- постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 325 «Про утворення Комісії з підготовки висновку щодо доцільності надання тимчасової

підтримки виробникам, що здійснюють комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях» [65] з метою оцінки виконання виробником, що здійснює комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях, вимог, обов'язкових для надання тимчасової

підтримки;

- постанова Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 № 575 «Про затвердження переліку особливо важливих об'єктів електроенергетики, у тому числі територій забороненої зони та контрольованої зони гідротехнічних споруд, які підлягають охороні відомчою воєнізованою охороною» [66];

- постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1055 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення постачальника універсальних послуг» [67];

- постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1056 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення постачальника «останньої надії» [68];

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 1023 «Про визначення Державного підприємства зовнішньоекономічної діяльності «Укрінтеренерго» постачальником «останньої надії» [69].

Крім того, на виконання Закону України «Про енергетичну ефективність будівель» [70] та з метою імплементації положень Директиви № 2010/31/ЄС [71] було прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 р. № 265

«Про затвердження переліку будівель промислового та сільськогосподарського призначення, об'єктів енергетики, транспорту, зв'язку та оборони, складських приміщень, на які не поширюються мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель та які не підлягають сертифікації енергетичної ефективності будівель» [72]. При цьому, на виконання статті 9 Закону України

«Про енергетичну ефективність будівель» [70] та відповідно до статті 17 Директиви № 2010/31/ЄС [71] прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 26 липня 2018 р. № 605 «Про затвердження Порядку проведення професійної атестації осіб, які мають намір провадити діяльність із сертифікації енергетичної

ефективності та обстеження інженерних систем» [73], що дасть можливість залучити фахівців для провадження такої діяльності.

У квітні 2018 року Урядом схвалено проект Угоди про фінансування заходу «Програма підтримки енергоефективності в Україні — EE4U» [74].

Реалізація положень даної Угоди забезпечить підтримку України (загальний обсяг 268 млн. євро, з яких внески: ЄС – 50,00 млн. євро, Німеччини – 15,00 млн. євро та України – 203,00 млн. євро протягом 5 років) в процесі розроблення та впровадження ключових реформ у сфері енергоефективності. У грудні 2018 року

Урядом схвалено проект угоди про надання Європейським Союзом технічної допомоги Україні на суму 54 млн. євро для фінансування програми підтримки енергоефективності EE4U-II.

Для підвищення безпеки постачання електроенергії було прийнято наказ Міністерства енергетики від 27.08.2018 № 448 «Про затвердження Правил про безпеку постачання електричної енергії» [75].

У рамках реалізації Плану заходів щодо синхронізації в 2018 році було розроблено та підписано Експлуатаційну угоду між НКЕК «Укренерго» та ДП «Молделектрика» про створення спільного блоку регулювання в складі енергосистем України та Молдови. Також забезпечено подання оператором

системи передачі НКЕК «Укренерго» запиту на сертифікацію, необхідну для виконання функцій згідно з вимогами Закону України «Про ринок електричної енергії». У 2019 році було успішно проведено випробування генеруючого

обладнання ТЕС, ТЕЦ та ГЕС для моделювання та валідації систем збудження та систем регулювання частоти та потужності, а у 2020 році — тестування систем

збудження турбогенераторів ПАЕС, ЗАЕС та ЮУАЕС з метою подальшого використання їх результатів при побудові спільної математичної моделі енергосистем України та ENTSO-E для імітації роботи в різних режимах. У

результаті випробувань енергоблоків було отримано набір даних, необхідних для

створення математичної моделі ОЕС України та виконання розрахунків статичної і динамічної стійкості при синхронному режимі роботи з енергосистемою Європи. Експерти «Укренерго» вже передали набір даних разом

із динамічною моделлю мережі членам Консорціуму ENTSO-E. Отримані результати вже використовують у створенні спільної математичної моделі ОЕС України та ENTSO-E для проведення Консорціумом системних операторів ENTSO-E досліджень статичної та динамічної стійкості української енергосистеми. Ці дослідження виконують на підставі Сервісного контракту між НЕК «Укренерго» та Консорціумом ENTSO-E. Однією з пріоритетних умов для інтеграції в ENTSO-E є завершення процесу сертифікації НЕК «Укренерго» як незалежного системного оператора. Регулятор у цілому підтвердив відповідність вимогам щодо відокремлення і незалежності оператора, але, згідно з Директивою 2009/72/ЄС, ОСП має бути власником основних активів із правом їхньої застави. Вирішення цього питання потребує внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» щодо сертифікації ОСП за моделлю Independent System Operator (ISO). НЕК «Укренерго» активно готує енергосистему до тестової роботи в ізолюваному від енергосистем РФ та Білорусі режимі. Успішне проходження цього випробування стане ключовим фактором для ухвалення остаточного рішення Регіональною групою ENTSO-E «Континентальна Європа» щодо синхронізації, яке заплановане на 2022 рік [43].

Для реалізації Угоди про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови розроблено План заходів щодо синхронізації об'єднаної енергетичної системи України з об'єднанням енергетичних систем держав-членів Європейського Союзу, який затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України 27 грудня 2018 р. №1097 [76; 77]. Реалізація заходів дасть змогу: виконати комплекс організаційних і технічних заходів, необхідних для підвищення енергетичної безпеки країни, забезпечення сталої роботи ОЕС України, надійного забезпечення власних споживачів якісною електроенергією; мінімізувати вплив на ОЕС України паралельної роботи з ЄЕС Росії шляхом фізичного відокремлення ОЕС України від електричних мереж ОЕС Білорусі та ЄЕС Росії з переходом ОЕС України на паралельну роботу з об'єднанням енергосистем країн ЄС.

Рішенням № 1/2019 Ради асоціації ЄС – Україна від 8 липня 2019 р. про внесення змін і доповнень до Додатка XXVII до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським

співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони

оновлено Додаток XXVII [78]. Він містить перелік обов'язкових до

імплементатії Україною актів ЄС у сфері енергетики, з урахуванням зобов'язань

України в рамках Енергетичного Співтовариства та розвитку права ЄС в даній

сфері з метою інтеграції енергетичного ринку України в енергетичний ринок

Європейського Союзу в секторах газу та електроенергії. Дана інтеграція має

стратегічне значення для України як з точки зору членства в Енергетичному

співтоваристві, так і з точки зору інших міжнародних зобов'язань, а також

підвищення енергетичної безпеки.

У тому ж році Верховною Радою України прийнято Закон України «Про

внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов

виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» № 2712-VIII

[79], який набрав чинності 22.05.2019. Зазначеним Законом передбачається

запровадження конкурентної моделі стимулювання розвитку відновлювальної

енергетики шляхом проведення аукціонів з розподілу підтримки («зелених»

аукціонів).

Задля створення на законодавчому рівні механізму організації та

проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії за

двосторонніми договорами Урядом прийнято постанову від 05.06.2019 № 499

«Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів з продажу

електричної енергії за двосторонніми договорами та Порядку відбору

організаторів електронних аукціонів з продажу електричної енергії за

двосторонніми договорами» [67].

Також не можна оминати увагою прийняту 28.08.2019 року Кабінетом

Міністрів України постанову «Про внесення змін до Порядку видачі дозволу на

здійснення міжнародних перевезень радіоактивних матеріалів» № 759, метою

якої є визначення порядку узгодження перевезення радіоактивних відходів та

відпрацьованого ядерного палива між Україною та державами-членами Європейського Союзу.

На засіданні Уряду 27.12.2019 було прийняту постанову Кабінету Міністрів України «Про запровадження конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» №1175 [70], яка включає в себе Порядок проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки та Порядок відбору операторів електронних майданчиків для забезпечення проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки.

У частині імплементації Директиви Ради 2013/59/Євратом [80] 18 вересня 2019 року Верховною Радою прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України у сфері використання ядерної енергії» від 18.09.2019 № 1074-X [81]. Закон покликаний врегулювати питання радіаційного захисту в окремих сферах використання ядерної енергії, де можливий найбільший негативний вплив іонізуючого випромінювання на здоров'я населення, а також забезпечити підвищення радіаційного захисту працівників при видобуванні та переробці уранових руд та населення, яке проживає на прилеглий до уранових об'єктів території.

Слід згадати також Постанову Кабінету Міністрів України «Про запровадження конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» [82], яка визначає Порядок проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки та Порядок відбору операторів електронних майданчиків для забезпечення проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки.

У частині забезпечення незалежності Держатомрегулювання серед основних досягнень слід відзначити набуття 11 червня 2020 року чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії» від 19 травня 2020 року № 613-IX [83]. Цим законом відновлено незалежність органу регулювання безпеки використання ядерної енергії при ухваленні рішень щодо нагляду та ліцензування, що обумовлено виконанням Україною міжнародних зобов'язань, передбачених у

Директиві Ради 2014/87/Євратом, Директиві Ради 2009/71/Євратом та у нормах МАГАТЕ з безпеки (пункт 87 Спільних операційних висновків за результатами 5-го засідання Комітету асоціації Україна-ЄС).

На початку серпня 2020 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення умов підтримки виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії» від 21.07.2020 № 810-IX [86], яким було узгоджено низку кроків зі сторони держави та інвесторів у ВДЕ щодо врегулювання проблемних питань, а саме зниження «зеленого тарифу» і запровадження додаткових державних гарантій оплати заборгованості та відпущеної у мережу електроенергії.

Того ж року, 8 серпня, Держатомрегулювання видала наказ «Про затвердження форм стандартного документу» № 320, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 02 жовтня 2020 року за № 968/35251 [84]. Цей наказ забезпечує застосування процедури узгоджень відповідно до ухваленої Кабінетом Міністрів України Постанови від 21 серпня 2019 року № 759.

Одним із результатів реформування ринку електроенергії слід визнати ухвалення Урядом Постанови «Про внесення змін до Положення про покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії» від 05.08.2020 № 694 [85].

Також було внесено зміни щодо ліцензування. Зокрема, 09 вересня 2020 року ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. № 440 і від 1 червня 2011 р. № 591» (щодо процедури ліцензування видобування уранових руд) [87]. Також триває робота над оновленням ліцензійних умов із урахуванням змін, запроваджених ухваленим законом.

Крім того, 28 вересня 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 887 «Про внесення змін до Порядку проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії за двосторонніми договорами» [85; 86], якою вдосконалено процедуру проведення електронних аукціонів та визначено

порядок проведення спеціальної сесії з продажу електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії. Завдяки цьому вдалося скоротити фінансовий розрив, пов'язаних із необхідністю покриття різниці між «зеленим тарифом» та оптовою ціною.

У листопаді, зокрема, 18 листопада 2020 року Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову № 1141 «Деякі питання створення єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення» [71], яка має на меті створення в Україні єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення згідно з основними принципами радіаційного захисту, визначеними в Директиві Ради 2013/59/Євратом [80].

Для імплементації Директиви Ради 2006/117/Євратом Кабінет Міністрів України ухвалив Постанову від 21 серпня 2019 року за № 759 «Про внесення змін до Порядку видачі дозволу на здійснення міжнародних перевезень радіоактивних матеріалів» [85], яка має на меті визначення порядку узгодження операцій із міжнародного перевезення радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива у випадках, коли країна походження, країна призначення або транзитна країна є державою-членом Європейського Союзу.

На початку 2021 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сертифікації оператора системи передачі» від 01.02.2021 № 3364-І-д [89]. Це забезпечить можливість сертифікації оператора системи передачі (ОСП) електричної енергії за моделлю відокремлення ISO.

Отже, за реалізацію зобов'язань України в енергетичній сфері відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС відповідають спеціально уповноважені на це органи ЄС та України. Це, зокрема, Кластер 3 Підкомітету з питань економіки та іншого галузевого співробітництва Комітету асоціації з боку ЄС, та Комітет ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг - від України. Правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС складається з численних нормативно-правових актів різної юридичної сили.

2.4. Перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції

Уже зараз Україна має переваги від імплементації енергетичного законодавства ЄС. Зокрема, імпорту газу відбувається стабільно на прозорих ринкових умовах. Нові відносини України з російським монополістом є зрозумілими, відповідають законодавству України та ЄС і головне – не вимагають політичних поступок чи пожертви суверенітетом.

Україна повинна стати частиною зусиль ЄС у впровадженні Зеленого курсу. Проте повноцінна євроінтеграція енергетичного сектору України буде можливою лише за умови подальшого удосконалення вітчизняного законодавства в енергетичній сфері.

Зокрема, розвиток правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції має відбуватися у напрямку подальшого реформування ринків газу та електричної енергії відповідно до норм та правил Третього енергопакету ЄС та реалізації положень оновленого Меморандуму про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії. Україна приймає активну участь в обговоренні можливих змін до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Українська енергетика повинна розвиватися відповідно до очікувань, покладених на членів Енергетичного Співтовариства, статутними цілями якого

є:

- запровадження Договірними Сторонами нормативно-правової бази Європейського Співтовариства з енергетики, навколишнього середовища, конкурентної політики та відновлюваних джерел енергії, що враховує як інституційну структуру Енергетичного Співтовариства, так і конкретну ситуацію в кожній з Договірних Сторін;

- встановлення регуляторної системи, що дозволяє ефективне функціонування ринків мережних енергопродуктів на територіях Договірних

Сторін / частині території ЄС та охоплює створення єдиного механізму транскордонного транспортування мережевих енергопродуктів, та здійснення нагляду за дотриманням заходів з безпеки,

- створення Сторонами ринку мережевих енергопродуктів без внутрішніх кордонів, у тому числі координація взаємодопомоги у разі серйозних порушень у функціонуванні енергетичних мереж або зовнішніх пошкоджень [90].

Виходячи з цих та інших вимог, адаптація українського законодавства до енергетичного законодавства ЄС має сприяти створенню прозорих та конкурентних енергетичних ринків України, інтегрованих до європейських ринків. Створення таких ринків базується на засадах:

- забезпечення надійності постачання енергоносіїв;
- розширення конкуренції відповідно до принципів свободи руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили;

- вільний вибір споживачами постачальників;
- створення системних національних органів державного регулювання;
- сприяння транскордонному співробітництву та інвестуванню;
- сприяння більшій прозорості діяльності енергетичних компаній

забезпечення охорони навколишнього середовища та цивільного захисту у сфері

техногенної безпеки [90].

Подальша інтеграція та регіональна співпраця продовжують бути пріоритетними завданнями у сфері енергетики і в контексті втілення Зеленого курсу. Для України важливо продовжувати реформування енергетичного сектору в рамках взятих на себе зобов'язань і бути разом з ЄС у його розвитку.

Один з ключових елементів Зеленого курсу – виробництво водню з метою максимального його використання в енергетиці замість викопних видів палива.

Проекти виробництва водню з використанням ВДЕ опрацьовують у різних країнах ЄС та його близьких і далеких країнах-сусідах. Звісно, не потрібно мати

ілюзій щодо легкого втілення таких проектів, як і безпроблемності масового використання водню – найлегшого та найбільш пожежо- та вибухонебезпечного газу. Тим не менше, Україна, маючи профіцит генеруючих

потужностей, має можливість реалізовувати проекти виробництва гідрогену та постачання його в ЄС з використанням профіцитних потужностей газотранспортної системи. У цьому контексті наміри НАЕК «Енергоатом» та

НАК «Нафтогаз України» співпрацювати над проблематикою виробництва, транспортування та використання гідрогену є цілком прагматичними та розрахованими на довгострокову перспективу. Меморандуми, підписані НАЕК «Енергоатом», НАК «Нафтогаз України» та Федерацією роботодавців нафтогазової галузі 24 вересня 2020р. цілком гармонізуються як з національними інтересами України, так і з Зеленим курсом ЄС [92].

Адаптація українського законодавства до європейського повинна відбутись також в частині енергозбереження та енергоефективності, екології. Для інтеграції ОЕС України до енергосистем європейських країн потрібно здійснити комплекс технологічних заходів для забезпечення:

- вимог щодо регулювання частоти та потужності в ОЕС України, розроблених у межах енергетичного об'єднання країн Схід і Балтії, погоджених з енергетичним об'єднанням ENTSO-E;

- вимог Директив Європейської комісії щодо екологічних показників роботи енергоблоків ТЕС потужністю більше 50 МВт згідно із зобов'язаннями України як члена Енергетичного Співтовариства;

- достатньої конкурентоздатності генеруючого обладнання ТЕС на міждержавному ринку електричної енергії [91, с. 100].

При цьому, для повної секторальної інтеграції України і ЄС має бути ухвалене рішення, що Україна може впроваджувати енергетичне законодавство ЄС не в адаптованому, а в автентичному вигляді з зобов'язаннями і правами, ідентичними з країнами-членами ЄС. Тим більше, що Енергетичне Співтовариство може зазнати суттєвої трансформації в контексті втягування Брюсселем країн Західних Балкан до ЄС. Внаслідок цього, означені країни будуть у подальшому впроваджувати енергетичне законодавство ЄС в автентичному вигляді. Практично, Енергетичне Співтовариство після прийняття

балканських країн до ЄС звуться до трьох країн Східного партнерства – України, Молдови та Грузії, які мають угоди про асоціацію з ЄС [36].

Виходячи з такої перспективи, важливо домагатися від ЄС переходу на впровадження енергетичного законодавства в автентичному вигляді задля створення гомогенного енергетичного простору на сході Європи. Частково ця мета може бути досягнута через механізми Додатка XXVII до Угоди про асоціацію, який був оновлений і затверджений Верховною Радою 6 червня 2019р. Оновлення Додатка відбулося на підставі Рішення Ради асоціації, в якому нагадується, що «метою активізації співпраці у сфері енергетики та реформи в енергетичному секторі є повна інтеграція енергетичних ринків ЄС та України» [36].

Крім того, як слушно зауважується в науковій літературі, давно назріла потреба запровадження обов'язкової попередньої експертизи проектів всіх нормативно-правових документів відносно електроенергетики на предмет їх відповідності нормам і стандартам ЄС, звичайно, з урахуванням інтересів і особливостей енергетики України [29].

Отже, подальший розвиток правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції має здійснюватися у напрямку продовження адаптації українського законодавства до європейського в частині реформуванні ринків газу та електричної енергії, а також енергозбереження та енергоефективності, екології. При цьому, для повної секторальної інтеграції України і ЄС має бути ухвалене рішення, про те, що Україна може впроваджувати енергетичне законодавство ЄС не в адаптованому, а в автентичному вигляді з зобов'язаннями і правами, ідентичними з країнами-членами ЄС.

Висновки до розділу 2

Дослідивши адміністративно-правове забезпечення вимог Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній сфері, можемо зробити наступні висновки.

Відповідно до Угоди про асоціацію на Україну в частині енергетики покладено виконання низки зобов'язань, більшість з яких мають двосторонній характер. Ці зобов'язання спрямовані на трансформування інституційного середовища на ринках електричної енергії, природного газу, техніко-технологічної структури виробничих потужностей, енергетичного балансу в цілому з метою забезпечення подальшої інтеграції енергетичної сфери України у європейський простір.

В Україні поступово було здійснено низку заходів, спрямованих на реалізацію зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в енергетичній сфері, проте чимало зобов'язань залишаються простроченими. Це свідчить про

недоліки у механізмі забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію.

Реалізація зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС забезпечується двостороннім інституційним забезпеченням та відзначається

численною кількістю нормативно-правових актів різної юридичної сили, які становлять правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС. Подальший розвиток правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції має здійснюватися у напрямку

продовження адаптації українського законодавства до європейського в частині реформуванні ринків газу та електричної енергії, а також енергозбереження та енергоефективності, екології.

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

Таким чином, у ході дослідження було з'ясовано поняття адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери; визначено місце та роль адміністративно-правового забезпечення енергетичної сфери в Україні; розглянуто передумови євроінтеграційних процесів в енергетичній сфері в Україні; досліджено зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики; проаналізовано сучасний стан виконання забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС; розглянуто інституційне та правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС; визначено перспективи розвитку правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції.

Найважливіші наукові й практичні результати роботи полягають у такому:

1) Під адміністративно-правовим забезпеченням енергетичної сфери запропоновано розуміти комплексну діяльність держави та її уповноважених суб'єктів щодо гарантування належного функціонування сфери суспільних відносин, пов'язаних розвіданням, видобутком, переробкою, виробництвом, зберіганням, транспортуванням по суші, передачею, розподілом, торгівлею, збутом чи продажем енергетичних матеріалів і продуктів, за допомогою сукупності адміністративно-правових засобів та способів і процедур їх легалізації.

2) Встановлено, що ефективне виконання завдань енергетичної сфери перебуває у безпосередній залежності від ефективності адміністративно-правового забезпечення. Причому, важливою складовою адміністративно-правового забезпечення енергетики є адміністративно-правове регулювання. Адже без якісного та чіткого правового регулювання цієї діяльності за допомогою законів та інших нормативно-правових актів належне виконання завдань і функцій держави в енергетичній сфері буде неможливим.

3) З'ясовано, що євроінтеграційним процесам в енергетичній сфері в Україні передують низка політичних, економічних та правових передумов. З одного

боку, це спроби Росії досягти політичних цілей шляхом енергетичного тиску, що є неприйнятним у міжнародній практиці і мало знайти адекватну відповідь у формі вироблення спільної позиції ЄС щодо відносин з країнами

постачальниками енергоресурсів. З іншого боку, зміни в правовому регулюванні енергетичних відносин в ЄС зумовлені зростаючою глобальною потребою в енергетичних ресурсах, нестабільністю цін на первинні енергоресурси, перш за все, на нафту та газ.

4) Встановлено, що відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС в частині енергетики Україна зобов'язується: забезпечувати ефективну імплементацію наближених національних актів та вживати будь-яких заходів, необхідних для відображення змін у праві Союзу у своєму національному законодавстві, що регулює енергетичний сектор; утримуватися від будь-яких дій, що негативно

впливають на завдання або результати наближення свого національного законодавства до *acquis* ЄС в енергетичному секторі; скасовувати положення свого національного законодавства або припинити внутрішні практики, що є несумісними з правом Союзу або з її національним законодавством, наближеним до права Союзу в енергетичному секторі; проводити консультації з

Європейською Комісією щодо сумісності з положеннями *acquis* ЄС будь-якої законодавчої пропозиції у сферах, що мають бути наближені до законодавчих актів ЄС; утримуватися від введення в дію актів щодо яких Європейська Комісія дійшла висновку, що законопроект є несумісним із зазначеними положеннями *acquis* ЄС; доводити до відома Європейської Комісії остаточну версію кожного

акту у тих сферах, що мають бути наближені до *acquis* ЄС; письмово звітувати про результати, досягнуті у сфері імплементації реформи енергетичного сектора.

5) З'ясовано, що з моменту прийняття Угоди про асоціацію Україною вжито значну кількість заходів, спрямованих на виконання забезпечення реалізації зобов'язань в енергетичній сфері, що, безперечно, є позитивним

кроком на шляху до євроінтеграції енергетичної сфери. Зокрема, значним досягненням є прийняття базового законодавства для формування ринків газу та електроенергії. У той же час, виявлено низку проблемних аспектів. Особливо

гострою залишається ситуація в аспекті погодження проектів нормативно-правових актів з експертами ЄС, що є неприпустимим.

6) З'ясовано, що за реалізацію зобов'язань України в енергетичній сфері відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС відповідають спеціально уповноважені на це органи ЄС та України. Це, зокрема, Кластер 3 Підкомітету з питань економіки та іншого галузевого співробітництва Комітету асоціації – з боку ЄС, та Комітет ВРУ з питань енергетики та житлово-комунальних послуг – від України.

З'ясовано, що правове забезпечення реалізації зобов'язань відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС складається з численних нормативно-правових актів різної юридичної сили.

7) Встановлено, що подальший розвиток правового забезпечення енергетичного сектору України в умовах євроінтеграції має здійснюватися у напрямку продовження адаптації українського законодавства до європейського в частині реформуванні ринків газу та електричної енергії, а також енергозбереження та енергоефективності, екології. При цьому, для повної секторальної інтеграції України і ЄС має бути ухвалене рішення, що Україна може впроваджувати енергетичне законодавство ЄС не в адаптованому, а в автентичному вигляді з зобов'язаннями і правами, ідентичними з країнами-членами ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шульга Є.В., Яцук Н.О. Окремі аспекти адміністративно-правового регулювання розвитку біоенергетики в Україні. *Сучасні тенденції розвитку публічного та приватного права в Україні: зб. матеріалів доп. учасн. Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції*. Київ, 2021. С.376-380.
2. Шульга Є.В., Шинкарук Н.В., Яцук Н.О. Окремі проблеми міжнародно-правового регулювання розвитку альтернативних джерел енергії. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Юридичні науки»*. 2021. № 9. С. 517-57.
3. Яремко В., Сліпушко О. *Новий словник української мови*. Київ: Аконіт, 2008. 928 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ за ред. В. Т. Бусел. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. 1440 с.
5. Барсуков К. В. *Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів* : автореф. дис. на здобуття канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2010. 20 с.
6. Лазур Я. В. *Поняття, сутність та елементи адміністративно-правового механізму забезпечення прав і свобод громадян у державному управлінні*. *Форум права*. 2009. № 3. С. 392-398.
7. Гіжевський В.К., Головченко В.В., Ковальський В.С. *Популярна юридична енциклопедія*. Київ. Юрінком Інтер. 2003. 528 с.
8. Стасюк О.Л. *Сутність адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції української держави*. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. №5. С. 172-175.
9. Олійник А. Ю. *Теорія держави і права: навч.пос.* Київ: Юрінком Інтер, 2001. 176 с.

10. Толкачев К. Б. Органы внутренних дел в механизме обеспечения личных конституционных прав и свобод граждан: монография. Уфа: Уфимская ВШ МВД СССР, 1991. 168 с.

11. Сидоренко О.П. Правове забезпечення: до питання інтерпретації поняття. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. №1. С. 39-46.

12. Чистоклетов Л., Хитра С. Поняття адміністративно-правового забезпечення та його механізму. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. №3. С. 173-180.

13. Директива Ради 2013/59/Євратом від 5 грудня 2013 року про встановлення основних норм безпеки для захисту від загроз, зумовлених впливом іонізуючого випромінювання, і скасування директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом і 2003/122/Євратом: Директива, Міжнародний документ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-13#Text (дата звернення: 05.10.2021)

14. Гумін О.М., Пряхін С.В. Адміністративно-правове забезпечення: поняття та структура. *Наше право* 2014 №4. С. 46-50.

15. Шопіна І.М. Феномен адміністративно-правового забезпечення в адміністративному праві України. *Наука і правоохорона*. 2018. №4. С.141-145.

16. Ієрусалімова І.С. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 Київ, 2006. 205 с.

17. Корж-Ікаєва Т.Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. К., 2008. 219 с.

18. Пашинський В.Й. Адміністративно-правове забезпечення оборони України. *Порівняльно-аналітичне право* 2017. №6. С. 252-255.

19. Римарчук Г.С. Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності: автореф. дис... на здобуття канд. юрид. наук : 12.00.07 Львів, 2015. 18 с.

20 Дручек С. М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 123–128.

21. Договір до Енергетичної Хартії та Заключний акт до неї. Протокол до Енергетичної Хартії з питань енергетичної ефективності і суміжних екологічних аспектів від 17.12.1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_056#Text (дата звернення: 08.10.2021)

22. Слупський Б.В., Малюська В.А. Форми та методи державного управління електроенергетичною галуззю. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12SBVUEG.pdf> (дата звернення: 05.10.2021)

23 Сольсвійова О.В. Адміністративно-правовий механізм державного регулювання розвитку рекреаційних послуг в Україні. *Держава та регіони*. 2009. №4. С. 129–134.

24. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / Ю.П. Бигяк, В.М. Гаращук, В.В. Зуй та ін. Вид. 4-те, допов. та перероб. Марків: Право. 2019. 186 с.

25. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер. 1999. 736 с.

26. Меморандум між Україною та ЄС про порозуміння щодо співробітництва в енергетичній галузі від 01.12.2005 року (втратив чинність). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_694#Text (дата звернення: 05.10.2021)

27. Меморандум про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії від 24.11.2016 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-16#Text (дата звернення: 05.10.2021)

28. План дій «Україна - Європейський Союз»: Міжнародний документ від 12.02.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_693#Text (дата звернення: 10.10.2021)

29 Слупський Б. В. Передумови європейської інтеграції України в електроенергетичній сфері. URL: <http://academy.gov.ua/ei/ep7/doc/pdf/slupsky.pdf> (дата звернення: 05.10.2021)

30. Порядок денний асоціації Україна - ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію: міжнародний документ від 20.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990#Text (дата звернення: 10.10.2021)

31 Петров Р. А. Особливості транспозиції «ACQUIS» ЄС у правову систему України в процесі імплементації Угоди між Україною та ЄС про асоціацію та Угоди про енергетичне співтовариство. *Lex portus*. 2017. №1. С. 22-

32 Брич В., Федірко М. Реформування ринку електроенергії України в контексті її інтеграційних намірів. *Вісник ТНЕУ*. 2013. №1. С. 7-18.

33. Енергетичне законодавство ЄС. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП, Регулятор) офіційний веб-сайт. URL: <https://www.ncre.gov.ua/?id=4730> (дата звернення 10.10.2021)

34. Енергетика, включаючи ядерну. Міністерство юстиції України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://minjust.gov.ua/m/str/45876> (дата звернення 10.10.2021)

35 Завербний А.С. Економічна політика України в сфері енергетики в умовах євроінтеграції: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук : 08.00.03. Економіка та управління національним господарством. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019.

36 Проект «Секторальна інтеграція України до ЄС: передумови, перспективи, виклики» здійснено за сприяння Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. Київ, 2020. 100 с.

37 Про засади функціонування ринку електричної енергії України: Закон України від 24.10.2013 № 663-VII (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/663-18#Text> (дата звернення 10.10.2021)

38. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16.09.2014 року. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 08.10.2021)

39. Угода про умови майбутнього об'єднання енергосистем України та Молдови з ENTSO-E набула чинності. НЕК «Укренерго» Офіційний веб-сайт.

URL: <https://ua.energy/zagalni-novyny/usoda-pro-umovy-majbutnjogo-obvednannya-energოსystem-ukraviny-ta-moldovy-z-entso-e-nabula-chynnosti/> (дата

звернення 10.10.2021)

40. Electricity transmission system operators of the ENTSO-E Continental Europe Region sign agreements on the Conditions for Future Interconnections with Ukraine and Moldova. Entsoe: веб-сайт. URL:

<https://www.entsoe.eu/news/2017/07/07/entsoe-ce-agreement-conditions-future-grid-connections-with-ukraine-moldova/> (дата звернення 10.10.2021)

41. Додаток XXVII - до глави І «Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику». URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-19#b2 (дата звернення: 05.10.2021)

42. Директива Європейського Парламенту і Ради 2012/27/ЄС від 25 жовтня 2012 року про енергоефективність, внесення змін до директив 2009/125/ЄС і 2010/30/ЄС та про скасування директив 2004/8/ЄС і 2006/32/ЄС.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_017-12#Text (дата звернення 10.10.2021)

43. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015-2020 роки. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/zviti-pro-vikonannya/aa-implementation-report-2015-2020-ukr-final.pdf> (дата звернення: 05.10.2021)

44. Моніторинг реалізації плану заходів з виконання Угоди. URL:

<https://pulse.kmu.gov.ua/ua/streams/energy-sector-and-energy-security/> (дата звернення: 05.10.2021)

45. Про ринок природного газу: Закон України від 09.04.2015 №329-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19#Text> (дата звернення 10.10.2021)

46. Про затвердження Кодексу газорозподільних систем: постанова НКРЕКП від 30.09.2015 № 2494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15#Text> (дата звернення 10.10.2021)

47. Про затвердження Методики визначення та розрахунку тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу на основі багаторічного стимулюючого регулювання: постанова НКРЕКП від 30.09.2015 № 2517. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1388-15#Text> (дата

звернення 10.10.2021)

48. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики і комунальних послуг: Закон України від 22.09.2016 №1540-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

49. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінет Міністрів України від 18 серпня 2017 року № 605-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-p#Text> (дата звернення 10.10.2021)

50. Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 року №2019-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення 10.10.2021)

51. Директива Ради 2013/59/Євратом від 5 грудня 2013 року про встановлення основних норм безпеки для захисту від загроз, зумовлених впливом іонізуючого випромінювання, і скасування директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом і 2003/122/Євратом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-13#Text (дата звернення 10.10.2021)

52. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: постанова КМУ від 20.08.2014 № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2014-p#Text> (дата звернення 10.10.2021)

53. Про затвердження Загальних правил радіаційної безпеки використання джерел іонізуючого випромінювання у медицині: наказ від 16.02.2017 № 51/151. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0636-17#Text>

(дата звернення 10.10.2021)

54. Про відокремлення діяльності з транспортування та зберігання (закачування, відбору) природного газу: постанова КМУ від 01.07.2016 № 496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/496-2016-p#Text> (дата звернення

10.10.2021)

55. Про схвалення Концепції реформування та розвитку вугільної промисловості на період до 2020 року: розпорядження КМУ від 24.05.2017 № 733-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-p#Text> (дата звернення

10.10.2021)

56. Про затвердження Порядку складання, подання, погодження, оприлюднення програми відповідності оператора системи розподілу, звіту про її виконання та погодження уповноваженої особи з питань відповідності: постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1406. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1406874-17#Text> (дата звернення 10.10.2021)

57. Держатомрегулювання розроблений англо-український глосарій термінології в сфері використання ядерної енергії. Державна інспекція ядерного регулювання України. Офіційний веб-сайт. URL:

<https://snriu.gov.ua/news/derzhatomregulyuvannya-rozroblennyu-anglo-ukrainskiy-glosariy-terminologii-v-sferi-vikoristannya-yadernoi-energii> (дата звернення

03.11.2021)

58. Деякі питання створення єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення: постановою КМУ від 18.11.2020 № 1141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1141-2020-p#Text> (дата звернення

10.10.2021)

59. Про внесення змін до Порядку видачі дозволу на здійснення міжнародних перевезень радіоактивних матеріалів: постановою Кабінету

Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 759. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2019-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

60. Про внесення змін до Порядку розроблення та затвердження норм, правил і стандартів з ядерної та радіаційної безпеки: Постанова Кабінету Міністрів України № 89. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/89-2016-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

61. Про приєднання України до Статуту Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії (IRENA): Закон України від 05.12.2017 року №2222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-19#Text> (дата звернення 10.10.2021)

62. Стратегія низьковуглецевого розвитку України до 2050 року. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://menr.gov.ua/news/31815.html>. (дата звернення: 05.10.2021)

63. Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України» з метою утворення Державної інспекції енергетичного нагляду України як центрального органу виконавчої влади, що здійснює державний нагляд (контроль) в галузі електроенергетики та теплопостачання та затвердження Положення про Державну інспекцію енергетичного нагляду України: постанова

Кабінету Міністрів України від 14.02.2018 № 77. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2018-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

64. Про затвердження Порядку надання тимчасової підтримки виробникам, що здійснюють комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях: постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 324. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324-2018-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

65. Про утворення Комісії з підготовки висновку щодо доцільності надання тимчасової підтримки виробникам, що здійснюють комбіноване виробництво електричної та теплової енергії на теплоелектроцентралях: постанова Кабінету Міністрів України від 18.04.2018 № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-2018-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

66. Про затвердження переліку особливо важливих об'єктів електроенергетики, у тому числі територій забороненої зони та контрольованої зони гідротехнічних споруд, які підлягають охороні відомчою воєнізованою

охороною: постанова Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 № 575. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/575-2018-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

67. Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів з продажу електричної енергії за двосторонніми договорами та Порядку відбору організаторів електронних аукціонів з продажу електричної енергії за

двосторонніми договорами: постанова Кабінету Міністрів України від

05.06.2019 № 499. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/499-2019-п#Text>

(дата звернення: 05.10.2021)

68. Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення

постачальника «останньої надії»: постанова Кабінету Міністрів України від

12.12.2018 № 1056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1056-2018-п#Text>

(дата звернення: 05.10.2021)

69. Стасюк О.Л. Сутність адміністративно-правового забезпечення реалізації правозахисної функції української держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. №5. С. 172–175.

70. Про енергетичну ефективність будівель: Закон України від 22.06.2017 року № 2118-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19>

(дата звернення: 05.10.2021)

71. Директива Європейського Парламенту і Ради 2010/31/ЄС від 19

травня 2010 року про енергетичні характеристики будівель (нова редакція). URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011-10#Text (дата звернення: 05.10.2021)

72. Про затвердження переліку будівель промислового та

сільськогосподарського призначення, об'єктів енергетики, транспорту, зв'язку

та оборони, складських приміщень, на які не поширюються мінімальні вимоги

до енергетичної ефективності будівель та які не підлягають сертифікації

енергетичної ефективності будівель: постанова Кабінету Міністрів України від

11 квітня 2018 р. № 265. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2018-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

73. Про затвердження Порядку проведення професійної атестації осіб, які мають намір провадити діяльність із сертифікації енергетичної ефективності та обстеження інженерних систем: постанова Кабінету Міністрів України від 26

липня 2018 р. № 605 (вратила чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2018-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

74. Угода про фінансування заходу «Програма підтримки енергоефективності в Україні - EE4U-II» від 09.10.2018 року. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-18#Text (дата звернення: 05.10.2021)

75. Про затвердження Правил про безпеку постачання електричної енергії: наказ Міненерговугілля від 27.08.2018 № 448. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1076-18#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

76. План заходів щодо синхронізації об'єднаної енергетичної системи України з об'єднанням енергетичних систем держав-членів Європейського Союзу, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України 27 грудня 2018 р. №1097. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1097-2018-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

77. Про затвердження плану заходів щодо синхронізації об'єднаної енергетичної системи України з об'єднанням енергетичних систем держав-членів Європейського Союзу: розпорядження Кабінету Міністрів України 27

грудня 2018 р. №1097. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1097-2018-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

78. Про внесення змін і доповнень до Додатка XXVII до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Рішення Ради асоціації ЄС – Україна від 8 липня 2019 р. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-19#Text (дата звернення: 05.10.2021)

79. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел

енергії: Закон України від 25.04.2019 року № 2712-VIII.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2712-19> (дата звернення: 05.10.2021)

80. Директива Ради 2013/59/Євратом від 5 грудня 2013 року про встановлення основних норм безпеки для захисту від загроз, зумовлених впливом іонізуючого випроміню, і скасування директив 89/618/Євратом, 90/641/Євратом, 96/29/Євратом, 97/43/Євратом і 2003/122/Євратом URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_006-13#Text (дата звернення: 05.10.2021)

81. Про внесення змін до деяких законів України у сфері використання ядерної енергії: Закон України від 18.09.2019 № 107-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-20#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

82. Про запровадження конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії: постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2019 р. № 1175. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2019-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

83. Про внесення змін до деяких законів України щодо безпеки використання ядерної енергії»: Закон України від 19 травня 2020 року № 613-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/613-20#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

84. Про затвердження форм стандартного документу: наказ Держатсрегулювання від 04.08.2020 року № 320. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0968-20#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

85. Про внесення змін до Положення про покладення спеціальних обов'язків на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії: постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 694. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/694-2020-p#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

86. *Shulga, I., Kalayanov, D., Shynkaruk, O., Shytyi, S., & Ivanov, F. (2020). Introduction of Alternative Sources of Energy as a Tool for Provision of Environmental Human Rights. European Journal of Sustainable Development, 9(1), 141.* <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p141>

87. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 6 травня 2001 р. № 440 від 1 червня 2011 р. № 591, постанова Кабінету Міністрів України від 9 вересня 2020 р. № 803. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/803-2020-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

88. Деякі питання створення єдиної державної системи контролю та обліку індивідуальних доз опромінення, постанова Кабінету Міністрів України від 18 листопада 2020 р. № 1141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1141-2020-п#Text> (дата звернення: 05.10.2021)

89. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сертифікації оператора системи передачі: Закон України від 01.02.2021 № 3364-1-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf35111=70977 (дата звернення: 05.10.2021)

90. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071. URL: <https://de.com.ua/uploads/0/1703-EnergyStratagy2030.pdf> (дата звернення: 05.10.2021)

91. Палійчук У. Ю. Передумови та засади лібералізації ринку електроенергії в контексті євроінтеграційних намірів України. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2016. № 1. С. 97-107

92. *Shulga, I., Kurylo, V., Gyrenko, I., & Savych, S. (2019). Legal Regulation of Energy Safety in Ukraine and the European Union: Problems and Perspective. European Journal of Sustainable Development, 8(3), 439.* <https://doi.org/10.14207/ejsd.2019.v8n3p439>